

PROGRAM ROZVOJA OBCE DOLNÁ TIŽINA

aktualizácia pre obdobie 2015-2020

**Obec Dolná Tižina
2015**

OBSAH

Úvod	2
A/ Analýza hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Dolná Tižina	6
A/1. Vymedzenie a charakteristika riešeného územia	6
A/2. Východiská a podklady	6
B/ Popis súčasnej sociálno-ekonomickej situácie obce	10
B/1. Geografické údaje - prírodné podmienky	10
B/2. Osídlenie	10
B/3. Obyvateľstvo	11
B/4. Domový a bytový fond	15
B/5. Hospodárska základňa	16
B/6. Výrobná činnosť	19
B/7. Poľnohospodárska výroba	19
B/8. Lesné hospodárstvo	20
B/9. Cestovný ruch	20
B/10. Obchod a služby	21
B/11. Dopravná infraštruktúra	21
B/12. Technická infraštruktúra	23
B/13. Občianska vybavenosť	24
B/14. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	25
B/15. Správa obce a kultúra	26
B/16. Životné prostredie	28
B/17. Ľudské zdroje	29
B/18. Majetkové pomery	30
C/ SWOT analýza	31
D/ Analýza problémov obce Dolná Tižina	34
E/ Vízia	35
F/ Rozvojový potenciál	36
F/1. Identifikácia rozvojového potenciálu	36
F/2. Strategické ciele rozvoja obce	37
G/ Priority rozvoja obce, opatrenia, aktivity	38
H/ Systém realizácie programu rozvoja	46
H/1. Plán realizácie	46
H/2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PRO	46
I/ Finančné krytie realizácie PRO	48
I/1. Zdroje financií	48
I/2. Štruktúra financovania z EÚ v rokoch 2014 - 2020	49
J/ Východiská PRO	50
K/ Záver	51

ÚVOD

V súvislosti s pokračujúcim reformovaním štátnej správy najmä v oblasti financovania samospráv a nových legislatívnych povinností vyplývajúcich z medzinárodných dohôd na úrovni Európskej únie sa do popredia pri riadení obcí dostáva regionálny prístup a snaha o implementáciu programovania a strategického plánovania a aj tejto najnižšej úrovni verejnej správy. Tak ako sa pravidelne venuje strategickému plánovaniu Európska komisia, tak prostredníctvom Smerníc a medzinárodných dohôd toto plánovanie prechádza aj na ďalšie úrovne. Slovenská republika sa v roku 2014 k takémuto plánovaniu s podporou zdrojov EÚ zaviazala prostredníctvom Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020 a následne pripravila 9 základných operačných programov a 4 programy na báze cezhraničnej spolupráce, zamerané na finančnú a programovú podporu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. V súčinnosti s ďalšími legislatívnymi normami (najmä Zákona č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja) vyvstala potreba spracovať riadiace dokumenty, a to na úrovni celej krajiny, na úrovni samosprávnych krajov a tiež na úrovni jednotlivých obcí. V súlade s touto potrebou a tiež v záujme skutočne efektívneho riadenia rozvoja obec Dolná Tižina pristúpila v roku 2015 k aktualizácii dokumentu **Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja** vypracovaného v roku 2007 a jeho zosúladenia s aktuálnou legislatívou, čo znamenalo aktualizáciu analytickej časti, aktualizáciu strategickú časť a tiež zmenu názvu dokumentu na **Program rozvoja obce Dolná Tižina (PRO)**.

PRO je dokumentom ideových zámerov, tvorivých vízií a ďalšieho hľadania možností rozvoja obce na základe podrobných analýz a definovania silných a slabých stránok. PRO vyjadruje v rozhodujúcej miere záujmy občanov, vytvára priestor pre riešenie ekonomických, sociálnych, kultúrnych a environmentálnych problémov obce v súlade s koncepciami rozvoja Terchovskej doliny a Žilinského samosprávneho kraja. Vypracovanie tohto PRO vyplýva zo zákona č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, zo zákona o obecnom zriadení č. 369/1990 Zb. a zo zákona NR SR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení zákona č. 309/2014 Z.z. účinného od 1. januára 2015, kde je vymedzený obsah rozvojových dokumentov.

PRO je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. V zmysle zákona sa regionálny rozvoj a jeho podpora realizuje na 4 úrovniach – prostredníctvom príslušných dokumentov:

- 1) Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len "národná stratégia",
- 2) programu rozvoja vyššieho územného celku (ďalej len "program rozvoja vyššieho územného celku"),
- 3) programu rozvoja obce (ďalej len "program rozvoja obce") – môže byť nahradený úrovňou 4,
- 4) spoločného programu rozvoja obcí (ďalej len "spoločný program rozvoja obcí") – môže nahradiť úroveň 3.

Význam a využitie PRO obce

Vypracovaný plánovací dokument spĺňa základný princíp požadovaný v rámci regionálnej politiky EÚ. Viaže sa na predkladanie projektových žiadostí s cieľom získať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ (ŠF). PRO zároveň umožňuje obci koncepčné a plánovité riadenie, spolufinancovanie rozvojových projektov i vlastných investičných a iných aktivít, prípadne aktivít, ktoré sú financované zo zdrojov súkromných investorov. Keďže PRO vzniká v súčinnosti s názormi, potrebami a prioritami vyjadrenými obecnou komunitou, stáva sa z krátkodobého a strednodobého hľadiska rozvoja obce základným zastrešujúcim plánovacím dokumentom vo všetkých oblastiach hospodársko-spoločenského života obce a v súčinnosti s rozvojovými dokumentmi na vyšších úrovniach spoločne prispieva k podpore rozvoja celého regiónu.

Hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja je

- a) odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov,
- b) zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja,
- c) zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Samotná podpora regionálneho rozvoja je zameraná najmä na:

- a) komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia - prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov,
- b) rozvoj vedy, výskumu a vývoja prispievajúci k celkovému rozvoju regiónu so zreteľom na podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu,
- c) rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne,
- d) rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta,
- e) rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce,
- f) predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komún,
- g) realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu,
- h) zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu,
- i) zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb,
- j) rozvoj cestovného ruchu,
- k) medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu,
- l) zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel,
- m) rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku,

- n) realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu,
- o) ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie,
- p) rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne,
- q) udržateľný rozvoj aglomerácií, obnovu, regeneráciu a rozvoj miest a obcí podľa záväznej časti príslušnej územnoplánovacej dokumentácie,
- r) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania,
- s) budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva,
- t) rozvoj multikultúrnej spoločnosti v regióne vrátane multikultúrneho dialógu, spolupráce a tolerancie v regiónoch a sídlach,
- u) rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky,
- v) ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia a i.

Financovanie realizácie tohto rozvoja, vzhľadom na zainteresovanie viacerých partnerov a aj vzhľadom na spoločensky, územne i ekonomicky celoplošný dopad, je uvažované z viacerých zdrojov:

- a) zo štátneho rozpočtu,
- b) zo štátnych účelových fondov,
- c) z rozpočtov vyšších územných celkov,
- d) z rozpočtov obcí,
- e) z prostriedkov fyzických osôb,
- f) z prostriedkov právnických osôb,
- g) z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- h) z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi, a i.

V súlade s platnou legislatívou program a jeho prípadné aktualizácie schvaľujú obecné zastupiteľstvá združených obcí. Dokument obsahuje v rámci svojich kapitol nasledovné informácie:

- a) **analytické údaje** - komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja,
- b) **strategické údaje** - stratégiu rozvoja pri zohľadnení vnútorných špecifik územia a určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,
- c) **programové údaje** - zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie PRO,
- d) **realizačné údaje** - popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie PRO, systém monitorovania a hodnotenia plnenia PRO s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie PRO formou akčných plánov, a
- e) **finančné údaje** - finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie PRO.

PRO je vypracovávaný obcou pri uplatnení partnerstva, t.j. na základe spolupráce so sociálno-ekonomickými partnermi (subjekty verejnej správy, podnikatelia a mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti regionálneho rozvoja na miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni. PRO je chápaný ako **otvorený dokument reagujúci na potrebné zmeny**, zapríčinené vnútornými alebo vonkajšími faktormi, ktorý sa podľa vopred stanovených pravidiel môže dopĺňovať, inovovať a aktualizovať v priebehu ďalších rokov. Zároveň je však potrebné, aby obec účelovo nezľavovala z rozvojových princípov a hodnôt uvedených v PRO a udržala si napĺňanie svojej vízie a stanovených strategických cieľov v čo najširšom meradle. Jednotlivé aktualizácie programu rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby a rovnako ako celý PRO a tieto schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Schválenie programu rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov.

A/ ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE DOLNÁ TIŽINA

A/1. Vymedzenie a charakteristika riešeného územia

Z hľadiska územno-správneho členenia patrí obec Dolná Tižina do okresu Žilina, Žilinského samosprávneho kraja. Je súčasťou Mikroregiónu Terchovská dolina. Z hľadiska kategorizácie územno-štatistickej jednotky EUROSTAT, vystupuje na úrovni NUTS V. V intraviláne obce prevláda obytná funkcia - súkromné pozemky, obecné pozemky, rodinné domy, hospodárske budovy, jeden bytový dom, občianska vybavenosť, objekty určené na rekreačné účely, oddych a poľnohospodárske objekty.

A/2. Východiská a podklady

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Dolná Tižina a jeho aktualizácia vo forme PRO bol vytvorený na základe výsledkov celospoločenského konsenzu miestnej komunity obyvateľstva, podnikateľských subjektov, inštitúcií, ktoré sú zriadené na území obce a samosprávnych orgánov. PRO berie do úvahy závery uvádzané v centrálnych plánovacích dokumentoch a koncepciách vyššie postavených samosprávnych orgánov Žilinského samosprávneho kraja.

Základnou podmienkou metodiky tvorby plánu bolo postupovať „zdola hore“ na základe princípu subsidiarity. Na začiatku bola starostom obce menovaná odborná komisia pozostávajúca z pracovníkov obecného úradu, miestnych odborníkov na regionálny rozvoj a zástupcov ďalších rozhodujúcich subjektov, ktoré pôsobia v obci. Komisia sa v prvom kroku zamerala na sústredenie existujúceho faktografického materiálu a ďalších údajov, ktoré napomáhali pri analýze a tvorení auditu súčasného stavu v obci vo všetkých oblastiach spoločensko-ekonomického života. Dôležité bolo tiež získať názory, postoje, návrhy a hodnotenia od občanov a hlavne zmapovať ich potreby a predstavy pre ďalší rozvoj obce. Toto sa zabezpečilo metódou organizovaného prieskumu, v rámci ktorého občania anonymne odpovedali na 5 zostavených otázok. Ich vyhodnotenie bolo predmetom rokovania odbornej komisie, ktorá sa pri ďalšom postupe dopracovala k definovaniu problémov, možností riešenia a k zostaveniu celkovej vízie rozvoja z krátkodobého a dlhodobého hľadiska.

Výsledky prieskumu:

1. Čo navrhujete riešiť ako prvé v rámci najbližšieho budúceho rozvoja Vašej obce?

Prvá otázka bola zameraná na zistenie priorít, ktoré obyvatelia obce pociťujú ako najdôležitejšie a ktoré treba podľa ich názoru riešiť najskôr, lebo naviac znižujú kvalitu života obyvateľov obce. Ako hlavnú prioritu občania vytýčili rekonštrukciu miestnej cestnej siete v celej obci, vybudovanie doposiaľ neexistujúcich chodníkov a vybudovanie novej cestnej siete v lokalitách s rozvíjajúcou sa individuálnou bytovou výstavbou. Ide o lokality Za vrchom a Tižinky. Ďalej sa obyvatelia zamerali na otázku rekonštrukcie existujúcich inžinierskych sietí a vybudovanie nových inžinierskych sietí v spomínaných lokalitách. Občania majú záujem o výstavbu obecných sociálnych bytov pre mladé rodiny, osamelých

a prestárlych občanov. Dožadujú sa dokončenia regulácie potoka, riešenia odpadového hospodárstva, zamedzenia vzniku čiernych skládok, rekonštrukcie verejného osvetlenia, doriešenia autobusovej prepravy do obce počas víkendov a sviatkov, rozšírenia plochy starého cintorína, prípadne zriadenia nového.

Ako jednu z priorít rozvoja obce občania uvádzali rozvoj cestovného ruchu v obci prostredníctvom budovania zariadení a technickej infraštruktúry, ktorá by rozvoju cestovného ruchu napomohla.

Záver: *Občania v odpovediach a návrhoch dostatočne presne zadefinovali existujúce problémy a potreby, ktoré je potrebné riešiť v najbližšom období. Jednou z možných ciest ako riešiť väčšinu investičných aktivít v obci sa javí možnosť ich spolufinancovania prostredníctvom fondov Európskeho spoločenstva v rámci príslušných operačných programov. Menšie investičné, ale aj neinvestičné aktivity je možné riešiť vhodným plánovaním z rozpočtu obce v krátkodobom časovom horizonte a taktiež formou sponzorstva.*

2. Ktoré služby a obchody v obci podľa Vás chýbajú a mali by sa zriadiť?

Občania obce, vyjadrujúci sa v dotazníku, jasne a jednoznačne poukázali na nedostatok služieb v obci a na ich nevyhovujúcu kvalitu. Obyvatelia často poukazovali na veľký počet pohostinských zariadení nižšej cenovej kategórie a na chýbajúce reštauračné a stravovacie zariadenie, ktoré by poskytovalo služby na vyššej úrovni. Často sa objavila požiadavka zriadenia kaviarne, ktorá by bola prispôbená predovšetkým na stretávanie sa mladých ľudí - napr. zariadenia internetového pripojenia v kaviarni, vytvorenia priestoru pre stretávanie sa mladých mamičiek s deti - nakoľko takéto priestory v súčasnosti v obci chýbajú.

Tento počiatočný zámer by bolo treba overiť na základe zmonitorovania podmienok pre vypracovanie projektového zámeru, ktorý by mohli zrealizovať podnikateľské subjekty. Praktické návrhy ako zmena otváracích hodín pošty a dovybavenie pošty zariadením, ktoré by skultúrnilo jej prostredie, pôsobenie viacerých operátorov poskytujúcich internetové pripojenie, doplnenie autobusových spojov počas víkendov, je možné realizovať bez požiadavky na veľké finančné zdroje aktívnym manažérskym prístupom obce a subjektov spolupracujúcich s obcou.

Záver: *Občania obce vyjadrili svoju nespokojnosť s rozsahom a tiež s kvalitou poskytovaných služieb v obci, konkrétne a adresne uviedli služby, ktorých absenciu v obci pociťujú ako veľký nedostatok. Úlohou obce v tejto oblasti je vytvárať vhodné podnikateľské prostredie pre zriadenie a prevádzku požadovaných služieb a podporovať ich udržateľnosť v obci.*

3. Aké podnikateľské aktivity by sa mohli v obci rozvíjať?

Veľká väčšina odpovedajúcich na tretiu otázku jasne poukázala na možnosť podnikateľských aktivít v oblasti rozvoja cestovného ruchu. Všeobecne prevláda názor, že v katastri obce je možné vybudovať stredisko zimných športov pre zjazdové aj bežecké lyžovania. Ako ďalšie podnikateľské aktivity obyvatelia označili možnosť spracovania biomasy pre účely vykurovania s postupným poskytovaním paliva ďalším záujemcom aj mimo obce, využitia vody z vrtov v lokalite Za hlbokým. Ďalšia skupina opýtaných vidí

možnosť rozvoja podnikateľských aktivít v rozvoji vzdelávacích činností pre všetky vekové kategórie obyvateľov - vzdelávacie kurzy, rozvoj voľnočasových aktivít.

Záver: Otázka bola zameraná predovšetkým na cieľové skupiny produktívnej časti obyvateľstva, nezamestnaných, ženy na materskej dovolenke. Ako jednoznačná priorita vystala otázka možnosti vybudovania strediska zimných športov. Obec má pre dané podnikateľské aktivity vhodný prírodný aj ľudský potenciál. Je potrebná analýza možnosti realizácie investičných zámerov zameraných na cestovný ruch a vypracovanie štúdie, hodnotiacej všetky aspekty a dopady vybudovania takejto investície, predovšetkým s dopadom na životné prostredie Národného parku Malá Fatra.

4. V akom poradí navrhujete riešiť obnovu ciest miestnych komunikácií, výstavbu chodníkov, parkovísk a kanalizácie? (prípadne ďalšie vybavenie)

Odpovede na otázku číslo štyri mali zadefinovať návrhy priorít, ktoré bude potrebné v záverečnej časti tohto plánu zostaviť na obdobie rokov 2007-2013 až 2016. Respondenti zhodne na prvé miesto dávali požiadavku na dobudovanie kanalizácie, rekonštrukciu vodovodnej siete, ďalej na komplexnú rekonštrukciu cestnej siete, vybudovanie chodníkov, rigolov, parkovísk, odstavných plôch, autobusových zástavok. Ďalej nasledovala úprava zelene, verejných priestorov spolu s vytvorením oddychových zón v obci, výstavba lyžiarskeho strediska, rekonštrukcia mostov u Hurtov a Kubalov. Pri jednotlivých návrhoch občania uvádzali aj to, v ktorých častiach obce by sa dané investičné aktivity mali realizovať ako prvé.

Záver: Uvažovanie respondentov prieskumu vychádzalo zo seriózneho prístupu k danej tematike. Občania pochopili potrebu náväznosti jednotlivých investičných aktivít a podľa toho zostavovali poradie priorít. Tiež poukázali na potrebu spolupráce starostu obce, poslancov a obecného zastupiteľstva v záujme úspešnej realizácie plánovaných zámerov. Ideálnym stavom by bolo, aby náväznosť investičných aktivít bola plynulá a realizovaná v čo najkratšom časovom úseku.

5. Čo by sa dalo realizovať pre ďalší rozvoj školstva, zdravotníckych služieb, cestovného ruchu, kultúry a športu v našej obci?

Piata otázka sa dotýkala občianskej infraštruktúry a vybavenosti, predovšetkým v oblasti školstva, zdravotníckych a sociálnych služieb, kultúry, cestovného ruchu a športu. Väčšina respondentov zhodne uvádzala potrebu výstavby športovísk a detských ihrísk pre kolektívne aj individuálne športy. Ďalej majú občania záujem o vybudovanie viacúčelového ihriska pre kolektívne športy, tenisových kurtov, vytvorenie cyklotrasy s využitím existujúcich komunikácií miestneho významu. Respondenti sa dožadujú vybudovania a úpravy športovísk v areáli školy, ktoré by slúžili aj pre širokú verejnosť. Majú záujem o obnovenie tradície behu na lyžiach a obnovenie činnosti športových klubov. Zároveň poukazujú na nevyhovujúci technický stav budov školského komplexu (ako sú pergoly, zateplenie jednej z budov školy ako i budovy skautingu), na potrebu urbanistického riešenia námestia, vytvorenie oddychových zón v obci s vybudovaním detského ihriska. Respondenti si uvedomujú potrebu oživenia spoločenského života v obci – napr. nadviazania na tradície ochotníckeho divadla. Dožadujú sa väčšieho počtu spoločenských podujatí pre všetky vekové kategórie obyvateľov obce. Pre zlepšenie mobility pracovnej sily navrhujú pridanie autobusových spojov vo večerných hodinách počas víkendov, sviatkov a voľných dní.

Záver: Respondenti odpovedali na otázku na základe objektívneho zváženia danej situácie. Svojimi návrhmi podporujú myšlienku vybudovania lyžiarskeho strediska v obci, ktoré by následne prinieslo rozvoj obce na všetkých úrovniach. Viaceré požiadavky občanov je možné realizovať už v súčasnosti samosprávou obce v partnerskom vzťahu so školou, rozhodujúcimi podnikateľskými subjektami a profesnými združeniami, ktoré v rámci obce fungujú. Pri realizácii jednotlivých aktivít sa ako jedna z reálnych a veľmi účelných ciest javí možnosť využívania finančnej podpory Európskeho spoločenstva prostredníctvom fondov.

B/ POPIS SÚČASNEJ SOCIÁLNO-EKONOMICKEJ SITUÁCIE OBCE

B/1. Geografické údaje - prírodné podmienky

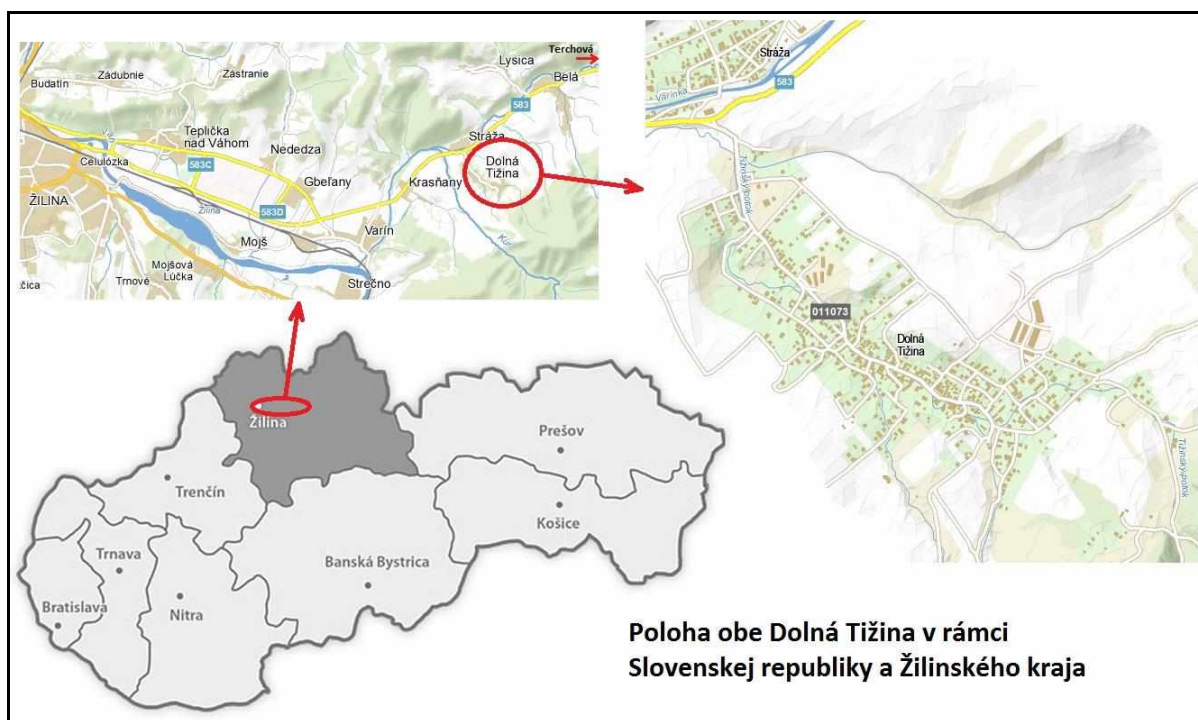
Obec Dolná Tižina leží vo výbežku Žilinskej kotliny v nadmorskej výške 440 m n. m. pri komunikačnej spojnici v smere zo Žiliny do Terchovej.

Na severovýchode susedí s obcou Belá, zo severozápadu s obcou Stráža, z juhovýchodu s obcou Krasňany, východná časť obce Dolná Tižina patrí do územia Národného parku Malá Fatra a zasahuje do jej Krivánskej časti.

Celková výmera územia obce je 13,117.099 m². Najvyššie položený bod obce vrch Prostá leží vo výške 1.144 m n. m.

Obec Dolná Tižina má tieto miestne časti - lokality: Tižinky, Horné, Jankova, Za záhradkami, Hlboč, Kračiny, Ku šipu, Corklasť, Nad lejšinami, Pažite, Cez jamu, Od pažite, Za hlbokým, Židovo, Pálenica, Kopanica, Jankovo horné, Laz, Dolný sad, Záplotie, Dolinky, Dúbrava, Za vrchom, Bačín, Kamenná, Dolinky, Na tižinkách, Rybníky, Omániky, Berešov vrch, Pažite, Za hlbokým, Poľany.

Územie obce patrí do klimatickej oblasti s miernou teplou klímou a chladnou zimou. Obec je od roku 2001 členom združenia Mikroregión Terchovská dolina.

B/2. Osídlenie

Obec sa prvýkrát spomína v roku 1439. Patrila panstvu Starý hrad a neskôr Strečnu. Prvá zmienka o existencii obce hovorí o názve Chysina, ktorý zaznamenaná postupom času viaceré zmeny ako Cyzyna, Chyssyna, či Czizina. V Dolnej Tižine sídlil valašský vojvoda.

Podliehali mu valasi žijúci v povodí rieky Varínky, ale svoje stáda oviec chovali v salašoch až do oblasti Čadce. V roku 1587 v Tižine predal tamojší valašský vojvoda Ján Číž svoj majetok, šoltýstvo za 200 florénov Mikulášovi Wawrovi. V roku 1598 bol v obci mlyn a 23 domov, v roku 1721 mala 21 daňovníkov. Od roku 1773 už nesie obec názov Tižina. V roku 1784 sa na jej území nachádzalo 205 domov, v ktorých žilo 212 rodín. V tom čase mala obec 1.226 obyvateľov. Na začiatku 19. storočia postihli obyvateľov obce týfus a mor. Veľa ľudí podľahlo epidémii a tak v roku 1828 bolo v obci 340 domov, ale len 898 obyvateľov. Zaoberali sa predovšetkým poľnohospodárstvom a prácou v lesoch.

28. júla 1904 postihol obec požiar, ktorý zničil veľkú časť obce. Veľa rodín zostalo bez prístrešia a prišli o celý majetok. Zlé životné podmienky prinútili niektorých obyvateľov obce odísť za prácou do Ameriky.

Súčasný názov Dolná Tižina obec nesie od roku 1920.

Symbody obce

Základnými symbolmi obce sú erb spolu s pečaťou a vlajkou. Pôvodná pečať má priemer 25 mm, v jej strede je umiestnený krížik s tulipánovým kvetom. Zo znaku na pečati je odvodený aj erb obce. Po obvode pečate je nápis SIGIL/UM/ . P/PSSSIONIS/ . TIZINAE.

erb obce

vlajka obce

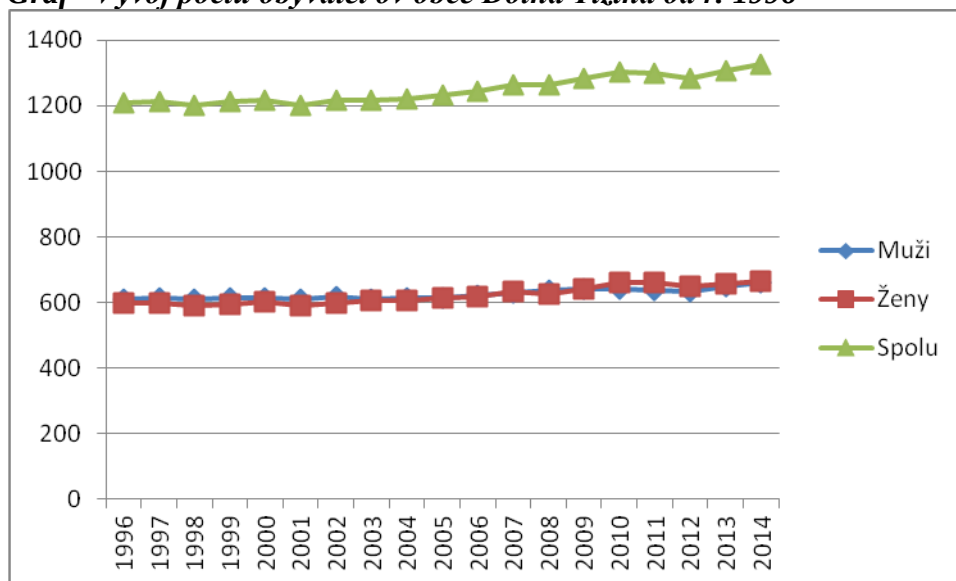
B/3. Obyvateľstvo

Obec Dolná Tižina sa od začiatku rozvíjala ako rádová potočná obec. V súčasnej dobe môžeme obec charakterizovať ako vidiecke sídlo strednej veľkosti s obytnou funkciou s perspektívou rozvoja cestovného ruchu. Na území obce žilo k 31.12.2014 celkovo 1 326 obyvateľov. Z toho 660 mužov a 666 žien. Počet obyvateľstva z dlhodobého hľadiska neustále rastie, čoho príčinou je najmä dobrá geografická poloha – blízke krajské mesto s dobrou dostupnosťou (Žilina – 15 km) a zároveň vidiecky charakter bývania v bezprostrednej blízkosti panenskej prírody Národného parku Malá Fatra. Hustota obyvateľstva je 101 obyvateľov/km².

Vývoj počtu obyvateľov obce Dolná Tižina od r. 2000

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Muži	614	609	619	610	616	616	623	631	638	640	641	638	635	648	660
Ženy	603	591	598	605	606	616	620	632	626	642	663	660	650	658	666
Spolu	1217	1200	1217	1215	1222	1232	1243	1263	1264	1282	1304	1298	1285	1306	1326

Graf - Vývoj počtu obyvateľov obce Dolná Tižina od r. 1996

Veková štruktúra obyvateľstva v obci Dolná Tižina

Rok	2014		
	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	1326	660	666
4 roky alebo menej	92	48	44
Od 5 do 9 rokov	94	48	46
Od 10 do 14 rokov	79	40	39
Od 15 do 19 rokov	104	55	49
Od 20 do 24 rokov	81	42	39
Od 25 do 29 rokov	100	56	44
Od 30 do 34 rokov	106	46	60
Od 35 do 39 rokov	122	65	57
Od 40 do 44 rokov	100	53	47
Od 45 do 49 rokov	73	36	37
Od 50 do 54 rokov	73	35	38
Od 55 do 59 rokov	69	43	26
Od 60 do 64 rokov	78	36	42
Od 65 do 69 rokov	62	29	33
Od 70 do 74 rokov	26	6	20
Od 75 do 79 rokov	35	14	21
Od 80 do 84 rokov	22	6	16
Od 85 do 89 rokov	8	2	6
Od 90 do 94 rokov	2	0	2
Od 95 do 99 rokov	0	0	0
2 rokov alebo menej	50	28	22
Od 3 do 5 rokov	68	31	37

Od 6 do 14 rokov	147	77	70
Od 15 do 18 rokov	87	45	42
18 rokov alebo viac	1002	495	507
50 rokov alebo viac	375	171	204
85 rokov alebo viac	10	2	8
Nula rokov	11	4	7
Od 1 do 4 rokov	81	44	37
14 rokov alebo menej	265	136	129
Od 15 do 64 rokov	906	467	439
65 rokov alebo viac	155	57	98
Index starnutia	58%	42%	76%
SPOLU	1326	660	666

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

Index strnutia obyvateľstva obce je pod úrovňou SR (91 %) ako aj pod úrovňou Žilinského kraja (85 %). Pre obec to znamená dobré vyhliadky pre rozvoj.

Prírastky obyvateľov podľa pohlavia v obci Dolná Tižina

Rok	Skupina	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2001	Spolu	11	11	0	6	6
2001	Muži	4	5	-1	5	4
2001	Ženy	7	6	1	1	2
2002	Spolu	21	10	11	6	17
2002	Muži	13	3	10	0	10
2002	Ženy	8	7	1	6	7
2003	Spolu	18	8	10	-12	-2
2003	Muži	8	5	3	-12	-9
2003	Ženy	10	3	7	0	7
2004	Spolu	17	11	6	1	7
2004	Muži	10	6	4	2	6
2004	Ženy	7	5	2	-1	1
2005	Spolu	15	8	7	3	10
2005	Muži	4	6	-2	2	0
2005	Ženy	11	2	9	1	10
2006	Spolu	15	13	2	9	11
2006	Muži	10	10	0	7	7
2006	Ženy	5	3	2	2	4
2007	Spolu	17	10	7	13	20
2007	Muži	8	6	2	6	8
2007	Ženy	9	4	5	7	12
2008	Spolu	12	13	-1	2	1
2008	Muži	9	7	2	5	7
2008	Ženy	3	6	-3	-3	-6

2009	Spolu	25	14	11	7	18
2009	Muži	8	7	1	1	2
2009	Ženy	17	7	10	6	16
2010	Spolu	20	8	12	10	22
2010	Muži	8	4	4	-3	1
2010	Ženy	12	4	8	13	21
2011	Spolu	18	13	5	11	16
2011	Muži	10	10	0	4	4
2011	Ženy	8	3	5	7	12
2012	Spolu	13	18	-5	-8	-13
2012	Muži	8	10	-2	-1	-3
2012	Ženy	5	8	-3	-7	-10
2013	Spolu	19	12	7	14	21
2013	Muži	11	6	5	8	13
2013	Ženy	8	6	2	6	8
2014	Spolu	11	11	0	20	20
2014	Muži	4	6	-2	14	12
2014	Ženy	7	5	2	6	8

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

V obci je v súčasnosti približne v rovnakom pomere zastúpená mužská a ženská populácia. Obec zaznamenáva priaznivý demografický vývoj. Intenzívna bytová výstavba prebiehajúca v novovzniknutej obytnej zóne Tižinky a plánovaná IBV v lokalite Za vrchom sú predpokladom udržania a postupného rastu počtu obyvateľov obce.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

Bývajúce obyvateľstvo podľa pohlavia a podľa národností v obci Dolná Tižina v roku 2011

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	617	637	1.254
Maďarská	1	-	1
Rómska	-	-	-
Rusínska	-	-	-
Ukrajinská	-	-	-
Česká	-	3	3
Nemecká	-	-	-
Poľská	-	-	-
Srbská	-	-	-
Ruská	-	-	-
Židovská	-	-	-
Ostatné, nezistené	19	14	33
Spolu	636	654	1290

Zdroj: Štatistický úrad SR, Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011

Až 97,21% obyvateľov má za svoj materinský jazyk slovenský jazyk, 0,23% za svoj materinský jazyk uvádza český jazyk a pri 2,56% obyvateľov je iný materinský jazyk, alebo nie je zistený ich materinský jazyk.

Náboženské vyznanie obyvateľstva

Obyvateľstvo obce Dolná Tižina je takmer výlučne rímsko-katolíckeho náboženského vyznania - 93,95% obyvateľov, ďalej starokatolícka cirkev - 0,31% obyvateľov, evanjelická cirkev augsburského vyznania – 0,08% obyvateľov. Bez vyznania je 1,47% obyvateľov obce, nezistené vyznanie je u 4,19% obyvateľov.

B/4. Domový a bytový fond

Domy, byty a ukazovatele bývania v obci Dolná Tižina

Počet	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Bytový fond spolu
Domov spolu	376	2	0	378
Trvale obývaných domov	324	2	0	326
v tom vlastníctvo:				
štátu	-	-	-	-
bytového družstva	0	1	0	1
obce	-	-	-	-
fyzickej osoby	322	-	-	322
právnickej osoby	-	-	-	-
ostatných	2	1	0	3
Neobývaných domov	52	0	0	52
Z toho určených na rekreáciu	14	0	0	14
Priemerný vek domu	36	41	-	35
Bytov spolu	376	13	0	389
v tom: trvale obývaných	309	13	0	322
Veľkosť bytu: 1 obytná miestnosť	14	2	0	16
2 izby	37	0	0	37
3 izby	88	9	0	97
4 izby	56	1	0	57
5+ izieb	114	1	0	115

Zdroj: Štatistický úrad SR, Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011

V súčasnosti je v obci 378 domov z toho 326 trvale obývaných a 52 neobývaných domov, z ktorých je 14 určených na rekreáciu. Do katastra obce spadajú aj tri osady - Frankovia, Bačín, Zichovia. Domy v osadách sú z väčšej miery využívané na víkendové pobyty a rekreačné účely. Len malá časť domov v osadách je obývaná celoročne alebo po väčšiu časť roka. V obci je vybudovaných 19 rekreačných chát. Najväčší počet domov bol postavený v rokoch 1971 až 1980 - 70.

Etapizácia bytového fondu v sídelnom útvare Dolná Tižina v roku 2011

Počet	Byty postavené v rokoch									
	pred r. 1919	1919 - 1945	1946 - 1960	1961 - 1970	1971 - 1980	1981 - 1990	1991 - 2000	2001- 2005	2006 a neskôr	nezistené
	3	17	43	63	70	56	22	20	22	62

Zdroj: Štatistický úrad SR, Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011

V obci prebieha individuálna bytová výstavba (IBV) v lokalitách Tižinky a Za vrchom. V roku 2006 boli doriešené vlastnícke vzťahy k cestnej komunikácii pre novú

zástavbu v uvedených lokalitách. Cestná komunikácia je v majetku obce. Vybudovanie samotného telesa komunikácie bude riešené v súlade s celkovou rekonštrukciou miestnej cestnej siete v obci. V časti Tižinky prebieha intenzívna výstavba 25 rodinných domov. Zámerom obce je pokračovať vo výstavbe rodinných domov v lokalite Za vrchom - cca 20 domov. V novovznikajúcich lokalitách IBV prebieha budovanie komplexnej technickej infraštruktúry. V intraviláne obce, v existujúcej radovej zástavbe v prelukách, je možná realizácia výstavby ďalších približne 20 rodinných domov.

Obec svojou polohou a prírodnými danosťami spĺňa predpoklady perspektívneho sídelného útvaru, ktorý svojim obyvateľom poskytuje predovšetkým kvalitné, zdravé životné prostredie a spolu s vybudovanou infraštruktúrou poskytuje požadovanú úroveň života. Jej začlenenie do krajiny ju priamo predurčuje, aby občanom poskytovala plnohodnotné podmienky na bývanie, oddych a voľnočasové aktivity. Pri rozvoji bytovej výstavby v obci je potrebné postupovať v súlade s urbanistickými zámermi obce, na základe vyhodnotenia demografie a analýzy súčasného stavu, v náväznosti na existujúce zastavané územie.

Rozvoj osídlenia v obci sa v súčasnosti rieši intenzívnou IBV v lokalitách Tižinky a Za vrchom. Ako perspektívnou sa javí výstavba rodinných domov v existujúcej zástavbe v prelukách v súlade s urbanistickým rozvojom obce. K obnove a zvýšeniu štandardu bývania prispievajú aj prestavby a dostavby existujúceho bytového fondu v obci. Predpokladaný počet novovybudovaných rodinných domov, ktoré budú v rámci IBV v obci vybudované v období 2015-2020 je 60 až 65 domov. Vzhľadom na vekové zloženie a záujem zo strany obyvateľstva je predpoklad výstavby bytových domov na obecných pozemkoch, resp. na vhodných súkromných, po ich získaní do vlastníctva obce. Pri takejto výstavbe je uvažované využitie finančnej podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania ako aj z dotácie Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja.

B/5. Hospodárska základňa

Obyvatelia obce sa pôvodne živili prácou na poliach, v lesoch, chovom oviec, dobytká, včelárstvom. Na začiatku 20. storočia po veľkom požiari, ktorý zničil veľkú časť obce, odišli niektorí obyvatelia dediny za prácou do Ameriky. Pri svojom návrate domov priniesli skúsenosti a šírili osvetu vo svojich rodinách, medzi známymi a obyvateľmi obce. V obci postupne zaniká význam poľnohospodárskej výroby ako hlavného zdroja obživy, obyvatelia začínajú pracovať predovšetkým v blízkych priemyselných centrách Žilinskej kotliny. V obci je v súčasnosti 572 ekonomicky aktívnych obyvateľov.

Podnikajúce subjekty v obci v roku 2014

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Právnické osoby spolu: z toho:	9	11	12	12	16	18	19	20	21	28	28
Právnické osoby ziskové	2	4	5	6	10	12	13	13	14	20	21
Právnické osoby neziskové	7	7	7	6	6	6	6	7	7	8	7
Fyzické osoby - podnikatelia (osoby) z toho:	160	159	165	177	179	170	173	184	172	179	173
Živnostníci	159	158	164	176	178	169	172	182	171	178	172
Slobodné povolania	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1

Zdroj: Štatistický úrad SR,

Ekonomická aktivita obyvateľstva v roku 2011

	Zamestnanec pracujúci za mzdu, plat, iný druh odmeny	Členovia produkčných družstiev	Podnikatelia bez zamestnancov	Podnikatelia so zamestnancami	Vypomáhajúci v rodinnom podniku	Ostatní a nezistení	Ekonomicky aktívni
Muži	149	1	146	10	7	27	340
Ženy	188	0	17	2	4	21	232
spolu	337	1	163	12	11	48	572
v %	58,9	0,2	28,5	2,1	1,9	8,4	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011

**Bývajúcce obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa pohlavie, dochádzky do zamestnania
a podľa odvetvia hospodárstva**

Odvetvie hospodárstva	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho odchádza do zamestnania
Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	8	6	14	12
Lesníctvo a ťažba dreva	1	2	3	3
Výroba potravín	3	0	3	1
Výroba textilu	0	9	9	7
Výroba odevov	1	3	4	3
Výroba kože a kožených výrobkov	1	0	1	1
Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	11	3	14	11
Výroba papiera a papierových výrobkov	2	1	3	2
Tlač a reprodukcia záznamových médií	1	0	1	1
Výroba chemikálií a chemických produktov	1	1	2	1
Výroba výrobkov z gumy a plastu	3	4	7	7
Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov	26	4	30	29
Výroba a spracovanie kovov	1	0	1	0
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	9	1	10	10
Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov	1	0	1	1
Výroba elektrických zariadení	5	1	6	5
Výroba strojov a zariadení i. n.	2	1	3	2
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	10	12	22	21
Výroba nábytku	4	1	5	4
Iná výroba	0	1	1	1
Oprava a inštalácia strojov a prístrojov	1	0	1	1
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	4	4	8	8
Zber, úprava a dodávka vody	1	2	3	3
Zber, spracúvanie a likvidácia odpadov; recyklácia materiálov	0	1	1	1
Výstavba budov	28	2	30	25
Inžinierske stavby	5	2	7	6
Špecializované stavebné práce	104	2	106	102
Veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových	11	1	12	12

vozidiel a motocyklov				
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov	9	13	22	20
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	14	29	43	37
Pozemná doprava a doprava potrubím	13	2	15	11
Skladové a pomocné činnosti v doprave	2	3	5	4
Poštové služby a služby kuriérov	1	2	3	3
Ubytovanie	2	5	7	6
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	4	12	16	13
Nakladateľské činnosti	0	2	2	1
Telekomunikácie	3	1	4	4
Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby	2	0	2	2
Finančné služby, okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia	0	2	2	2
Poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia	0	1	1	1
Právne a účtovnícke činnosti	3	1	4	3
Vedenie firiem; poradenstvo v oblasti riadenia	2	3	5	5
Architektonické a inžinierske činnosti; technické testovanie a analýzy	2	0	2	2
Reklama a prieskum trhu	1	1	2	2
Veterinárne činnosti	1	0	1	1
Sprostredkovanie práce	1	0	1	0
Bezpečnostné a pátracie služby	2	0	2	2
Činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinou úpravou	0	7	7	6
Administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti	0	2	2	1
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	8	14	22	15
Vzdelávanie	6	26	32	25
Zdravotníctvo	2	17	19	16
Starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	0	1	1	1
Sociálna práca bez ubytovania	0	2	2	1
Športové, zábavné a rekreačné činnosti	0	1	1	1
Ostatné osobné služby	0	3	3	3
Nezistené	18	18	36	30
Spolu	340	232	572	498

Zdroj: Štatistický úrad SR, Výsledky sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011

Najväčší počet obyvateľov obce pracuje v odvetví stavebníctva - 102 osôb, ďalšie najviac zastúpené odvetvia sú priemyselná výroba, veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru, školstvo, poľnohospodárstvo, a poľovníctvo.

V navrhovanom období sa predpokladá vytvorenie nových pracovných príležitostí predovšetkým v oblasti budovania infraštruktúry a občianskej vybavenosti v obci, z dlhodobého hľadiska v oblasti cestovného ruchu a poskytovania služieb pre návštevníkov obce Dolná Tižina, v širšom kontexte turisticky veľmi atraktívnej Terchovskej doliny. Nemalý význam pre rozvoj obce a zamestnanosti má automobilový priemysel reprezentovaný automobilkou KIA a jej dodávateľmi. Zároveň z tabuľky nižšie vidieť značný sezónny rozdiel letných a zimných mesiacov. Nezamestnanosť je však v mesiaci máj 2015 ako aj v dlhodobom pohľade pod úrovňou okresu, Žilinského kraja (9,77%) aj celej SR (11,48%).

Miera nezamestnanosti obce (Zdroj – UPSVaR Žilina)

Obdobie	Obec/okres	EaO	UoZ-spolu	ženy	muži	Disp.UoZ	UoZ%	evid. miera
12/2014	Obec Dolná Tižina	568	42	20	22	40	7,39%	7,04%
	Okres Žilina	76215	7024	3445	3579	6516	9,22%	8,55%
05/2015	Obec Dolná Tižina	567	33	19	14	30	5,82%	5,29%
	Okres Žilina	76097	6 258	3155	3103	5736	8,22%	7,54%

EaO - počet ekonomicky aktívnych obyvateľov

UoZ - počet uchádzačov o zamestnanie

Disp.UoZ - počet disponibilných UoZ

B/6. Výrobná činnosť

Obec Dolná Tižina nemá rozšírenú priemyselnú ani výrobnú základňu. Podnikateľské aktivity prevádzkujú malí podnikatelia a živnostníci. Ich zameranie sa v priebehu roka mení a počet je nestabilný.

Z dôvodu blízkosti obce k mestu Žilina a tiež k výrobnému komplexu automobilovej výroby nadnárodného významu, v širšom časovom horizonte, nie je predpoklad vytvárania vlastnej priemyselnej a výrobnej základne v obci. Ako perspektívnym sa javí vybudovanie strediska cestovného ruchu Borova v katastri obce, ktoré je podmienené vyčlenením vhodnej lokality čo najmenej zaťažujúcej životné prostredie Národného parku Malá Fatra zasahujúceho do extravilánu obce. Lokalita by zároveň nemala zaťažovať dotykové obytné zóny. Vybudovanie zariadenia CR so sebou prinesie aj možnosti vytvárania nových pracovných príležitostí.

B/7. Poľnohospodárska výroba

Poľnohospodárstvo bolo tradičnou oblasťou, kde sa zamestnávali obyvatelia obce v minulosti. Význam poľnohospodárstva ako zabezpečovania zdroja obživy obyvateľstva v súčasnosti klesá. Stúpa však jeho význam pri krajinotvorbe, pri utváraní a udržiavaní kultúrnej krajiny.

Súčasná krajinná štruktúra a využitie územia katastra obce Dolná Tižina

Celková výmera územie v m ²						
spolu	v tom		nepoľnohospodárska pôda			
	poľnohospodárska pôda	nepoľnohospodárska pôda	v tom			
			lesný pozemok	vodná plocha	zastavaná plocha a nádvorie	ostatná plochy
13,117.099	4,202.843	8,914.256	8,379.128	58.972	424.307	51.849

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pol'nohospodárska pôda v obci Dolná Tižina

spolu	orná pôda	záhrada	ovocný sad	trvalý trávny porast
4,202.843	1,356.411	164.009	-	2,682.423

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pol'nohospodárska výroba je v katastri obce Dolná Tižina reprezentovaná Hospodárskym strediskom Dolná Tižina a samostatne hospodáriacim roľníkom so zameraním na salašníctvo a chov oviec.

Hospodárske stredisko Dolná Tižina

Hospodárske stredisko Dolná Tižina je jedným zo šiestich hospodárskych stredísk, na ktorých hospodári Roľnícke družstvo Terchová so sídlom Nová Farma Krasňany. Toto stredisko bolo dané do užívania v roku 1977. Sústredilo sa tu vedenie družstva a živočíšna výroba zameraná na chov dojníc a mladého hovädzieho dobytku.

Hospodárske stredisko v katastri obce Dolná Tižina obhospodaruje 447.800 m² a 1,876.900 m² trvalých trávnatých porastov. Na ornej pôde sa z časti pestuje krmná pšenica, kukurica, zostávajúca plocha je zatrávnená.

B/8. Lesné hospodárstvo

Celková plocha lesných pozemkov v katastrálnom území obce je cca 2,184,000 m². Celá plocha je v správe urbariátu a lesného spoločenstva Bačín. Urbariát obnovil svoju činnosť po roku 1990. Spracovanie drevnej hmoty sa realizuje po ťažbe mimo obce.

B/9. Cestovný ruch

Cestovný ruch

Obec Dolná Tižina ako člen Mikroregiónu Terchovská dolina je zaradená do kategórie s veľmi kvalitným potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu na regionálnej, ale tiež na celonárodnej úrovni. Časť katastra obce je priamo súčasťou Národného parku Malá Fatra. Aj keď samotná obec nie je tak turisticky navštevovaná, svojou atraktívnou polohou (blízkosť obce Terchová) a členstvom v združení Mikroregión Terchovská dolina si vytvára vysoký miestny potenciál na rozvoj cestovného ruchu.

Cez obec vedie významná cyklotrasa spájajúca krajské mesto Žilina a turisticky atraktívnu lokalitu Vrátna dolina - **038 Terchovsko - Oravská cyklomagistrála**, ktorá je atraktívna pre profesionálov i menej zdatných cyklistov.

Osady

Základom pre rozvoj CR sa môžu stať už existujúce osady Frankovia, Bačín, Zichovia, ktoré sa nachádzajú v katastri obce. Sú navštevované predovšetkým majiteľmi chalúp a víkendových domov. K osadám vedú spevnené lesné cesty, udržiavané aj v zimnom období. Cesty vedúce do osád sa priamo napájajú na lesné cesty, cyklotrasy a turistické chodníky Terchovskej doliny.

Pre zvýšenie informovanosti návštevníkov obce je potrebné v obci osadiť informačné tabule s podrobnou mapou katastra obce s vyznačením osád, lesných ciest, cyklotrás a turistických chodníkov.

Stredisko zimných športov - Borova

Potencionálnou lokalitou pre vznik strediska zimných športov v obci je lokalita Borova zasahujúca do Národného parku Malá Fatra, čo pri realizácii bude niest' so sebou určité problémy. Zámerom podnikateľských subjektov je vybudovať stredisko lyžiarskych športov (bežecké a zjazdové lyžovanie) s realizovaním komplexnej obslužnej infraštruktúry v intenciách požiadaviek súčasnej doby.

Predpokladom úspešnej realizácie projektového zámeru vybudovania zimného strediska bude komplexné zhodnotenie danej lokality a následná úspešná realizácia jednotlivých etáp implementačného procesu podnikateľského zámeru. Tento rozsiahly projektový zámer bude klásť vysoké nároky nielen na ľudské zdroje, ale aj na partnerskú spoluprácu zúčastnených subjektov a finančnú stránku projektu.

Prameň mineralizovanej vody

Miestny prameň mierne mineralizovanej vody sa nachádza na súkromnom pozemku v časti obce Kopanica. Voda je charakterizovaná ako veľmi čistá. V okolí prameňa je vybudovaná spevnená plocha. Je sprístupnený širokej verejnosti.

B/10. Obchod a služby

Obchodnú sieť v obci Dolná Tižina tvorí:

- Predajňa potravín Coop Jednota
- Predajňa potravín EMKA
- Predajňa rozličného tovaru
- Predajňa textilu Lienka
- Penzión u Adama
- Pohostinstvo ŠARIŠ Stredná
- Bistro
- IP Športbar

Sieť služieb v obci je málo rozvinutá. Predajne v obci ako cukráreň, predajňa mäsa a mäsových výrobkov, služby ako holičstvo, kaderníctvo z dôvodu neziskovosti prevádzkovatelia zrušili.

Úlohou obce v oblasti obchodu a služieb je vytvárať vhodné podnikateľské prostredie pre existujúce prevádzky a poskytované služby a v prípade záujmu zo strany živnostníkov podporovať vznik nových predajní a prevádzok.

B/11. Dopravná infraštruktúra

Obec Dolná Tižina leží mimo hlavných dopravných koridorov a trás Slovenskej republiky. Východozápadnou osou Terchovskej doliny prechádza cesta II/583. Najbližšia železničná zastávka je vzdialená od obce 7 km - zastávka Varín na trati Žilina - Košice. Obcou prechádza štátna cesta III/011073 s celkovou dĺžkou 1,5 km. Vlastníkom štátnej komunikácie III. triedy je obec, správcou Slovenská správa ciest.

Sieť miestnych komunikácií v intraviláne obce má dĺžku 12,6 km. 90% miestnej cestnej siete je majetkovo-právne vysporiadaných a sú majetkom obce. V roku 2007 bola v obci ukončená sieť kanalizačnej stoky. Štátna cesta, ako aj miestne komunikácie boli vo veľmi zlom technickom stave s narušeným krytom. V súčasnosti je štátna cesta, ako aj

miestne komunikácie po rekonštrukcií asfaltového krytu. Špecifickú časť miestnej cestnej siete v obci tvoria lesné cesty vedúce do 3 osád - Frankovia, Bačín, Zichovia. Cesta do Frankov zároveň tvorí aj prirodzenú spojnicu medzi obcou a susednou obcou Belá.

V obci nie sú vybudované chodníky. Technické parametre komunikácie tretej triedy, ktorá vedie obcou, spolu s miestnymi komunikáciami vo veľkej miere nespĺňajú podmienky pre vybudovanie súbežných chodníkov. Z dlhodobého hľadiska je v obci naplánované vybudovanie súbežných chodníkov na tých úsekoch ciest, kde je to možné v súlade s bezpečnou prevádzkou na pozemných komunikáciách.

V obci je vybudovaných 19 mostov. Najstarší z nich je z roku 1830. Je to kamenný most postavený v tvare oblúka. 16 mostov vedie ponad potok Tižinka, ďalšie 3 ponad jeho miestne prítoky. Z dôvodu nevyhovujúceho technického stavu je potrebná rekonštrukcia mostov. Pri mostoch je potrebné posúdenie ich technického stavu a podľa zisteného stavu vykonať údržbu a opravu. V najhoršom stave je most v KM 1,750, ktorý je v havarijnom stave.

Parkovanie v obci prebieha v rámci hlavnej komunikácie, pri budove obecného úradu, pri starom cintoríne a na miestnych komunikáciách. Priebežné parkovanie popri hlavnej komunikácii a miestnych komunikáciách ohrozuje bezpečnú prevádzku na pozemných komunikáciách. Bude potrebné rozšírenie parkovacích plôch v obci, predovšetkým pri objektoch občianskej vybavenosti. Počet a rozsah parkovacích plôch je nedostatočný, technicky nevyhovujúci a v širšom časovom horizonte treba riešiť predovšetkým parkovacie plochy v centre obce, pri starom cintoríne a pri nových obytných častiach.

Pristup do obce Dolná Tižina je z cesty II/583. Tvorí ho vidlicová križovatka a napája sa na štátnu cestu III/011073 prechádzajúcu obcou. Odbočenie do obce je dopravné nevyhovujúce. Križovatka je nebezpečná, dochádza tu ku kolíziám z dôvodu nevyhovujúcich šírkových parametrov prípojnej cesty a veľmi zlých rozhľadových pomerov. Z hľadiska neustále nárastu motorových vozidiel v obci sa zvyšuje i riziko vzniku dopravnej nehody. Komplikovaný výjazd a vjazd bol z časti vyriešený doplnením dopravného značenia. „Konečné vyriešenie sa dosiahne až celkovým stavebným prebudovaním tejto križovatky, pri ktorom by sa odstránili problémy s dostatočným rozhľadom aj zložitosťou rozbehu z tohto miesta

Hlavnou prioritou obce v časovom horizonte rokov 2015 je vybudovanie pozdĺžneho parkoviska pri starom cintoríne. Vzhľadom na to, že komplikovaná križovatka pri vstupe do obce nespadá do nášho katastrálne územia, zámer rekonštrukcie križovatky je zaradený do strategického plánu rozvoja a údržby ciest na úrovni regiónov Žilinským samosprávnym krajom. Realizácia je naplánovaná do roku 2020. V súlade s bezpečnosťou prevádzky na miestnych komunikáciách, hlavne v miestach s koncentrovaným peším pohybom, je potrebné vybudovanie súbežných chodníkov v obci, spolu s obnovou autobusových zástavok a vytvorením parkovacích priestorov.

Dopravné spojenie

Hromadná doprava osôb do obce je zabezpečovaná autobusmi SAD Žilina. V obci pôsobí i súkromná taxi služba (mikrobus), ktorá dopĺňa spojenie so Žilinou i mimo autobusových liniek SAD Žilina. V obci sú 3 autobusové zástavky: základná škola, predajňa Jednoty, Dolná Tižina - konečná. Autobusové zástavky v obci sú novovybudované.

S hlavným dodávateľom služby hromadnej dopravy osôb SAD Žilina je potrebné vyriešiť frekvenciu autobusového spojenia počas dní pracovného voľna a pracovného pokoja. Doprava občanov do obce je sťažená hlavne počas víkendov a sviatkov vo večerných hodinách, čím sa znižuje mobilita pracovných síl v obci.

B/12. Technická infraštruktúra

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou

Obyvatelia obce si svojpomocne vybudovali vodovod s možnosťou pripojenia sa pre všetky bytové jednotky v obci. V roku 2006 bol daný do užívania nový vodojem s kapacitou 200 cm³. Využívané vodné zdroje majú dostatočnú kapacitu aj v čase zvýšenej spotreby vody. Kvalita vody je veľmi dobrá. Vykonávajú sa pravidelné kontroly hygieny vody zo strany Štátneho zdravotného ústavu Žilina.

Voda zo studní v obci sa využíva v domácnostiach len ako voda úžitková.

Od roku 2005 do roku 2007 prebiehala v obci výstavba kanalizačného potrubia. V spojitosti s výstavbou kanalizačného potrubia bola zároveň realizovaná aj výmena vodovodného potrubia v rámci celej obce.

Kanalizácia

V obci Dolná Tižina je v súčasnosti vybudovaná kanalizácia takmer na celom jej území (viac ako 6 km potrubia). Výstavba bola realizovaná v rámci projektu ISPA (európske predvstupové fondy) „ČOV a odkanalizovanie obcí Žilinského okresu“ a napojená je na čistiareň odpadových vôd v obci Hričov pri Žiline. Vetvy pre nové časti obce, resp. opravy starších častí sú realizované postupne z vlastných zdrojov a s podporou Environmentálneho fondu.

Plynofikácia v obci

Plynofikácia obce bola realizovaná v rokoch 1993 až 2001. V obci je napojených 90% domácností, budova obecného úradu a základnej školy. V realizačnej fáze je pripojenie kultúrno-pastoračného centra. V obci sú vytvorené podmienky pre všetkých potencionálnych záujemcov o napojenie na plyn.

Súčasný stav vykurovania je do určitej miery regulovaný cenovými hladinami za plyn a elektrickú energiu. Veľa domácností sa vracia k využívaniu tuhých palív (uhlia a dreva) v lokálnych kotolniach na ústredné kúrenie, čo má negatívny dopad na stav životného prostredia vo vykurovacom období. Zároveň je potrebné pracovať pri rozvoji budovania plynového pripojenia pre novú IBV za školou. MŠ Dolná Tižina je vykurovaná tuhým palivom, plynom sa ohrieva iba voda. V budúcnosti je potrebné realizovať rekonštrukciu kotolne v MŠ, tak aby sa vykurovalo plynom a podporilo sa tak znižovanie emisií.

Zásobovanie obyvateľstva elektrickou energiou

Obec je 100%-ne elektrifikovaná a na jej území sa nachádza 5 trafostaníc. Zásobovanie elektrickou energiou je zabezpečované prostredníctvom elektrických sietí a zariadení Stredoslovenskej energetiky a. s. - distribučnej a dodávateľskej energetickej spoločnosti pôsobiacej v Žilinskom regióne.

Stav verejného osvetlenia je nevyhovujúci. Celkový počet stĺpov verejného osvetlenia v obci je 182 svietidiel, v osade Bačín 7 svietidiel, v osade Frankovia 4 svietidla, (spolu 193 svietidiel). Ku koncu roka 2014 bola zrealizovaná rekonštrukcia 120-ich svietidiel. Je potrebné vykonať opravu zostávajúcich svietidiel.

Napojenie na telekomunikačné a informačné siete, telekomunikačné zariadenia, pošta

Telefonizácia územia Dolná Tižina je riešená z digitálnej telefónnej ústredne danej do užívania v roku 2002. Nachádza sa v budove domu služieb Jednoty. Obec má zabezpečené pokrytie signálmi mobilných operátorov pôsobiacich na území Slovenskej republiky.

Prijem televízneho aj rozhlasového signálu si občania zabezpečujú individuálne. V obci je od roku 1993 zavedená káblová televízia.

Internetové pripojenie je zavedené v budove obecného úradu, v budove základnej školy - špecializovaná učebňa výpočtovej techniky, vytvorená v rámci projektu Infovek. Zapojenie internetu v domácnostiach si domácnosti zabezpečujú individuálne a nie je centrálné evidované.

V obci je vybudovaný miestny rozhlas. Do roku 2014 bola na hornom konci a dolnom konci realizovaná rekonštrukcia – vybudovanie bezdrôtového rozhlasu, celkovo je v obci umiestnených 12 bezdrôtových hniezd s reproduktormi, na OÚ je nová ústredňa. Taktiež prebehla rekonštrukcia miestneho rozhlasu vedeného vzdušne káblom, realizovaná bola výmena kábla a niektorých reproduktorov na hlavnej ceste v obci (od cintorína na dolnom konci po rázcestie do Kamennej a miestna komunikácia od hlavnej cesty po roľnícke družstvo).

Obec má aktuálne novo-pripravenú modernú internetovú stránku www.obecdolnatizina.sk.

V obci sú umiestnené základné informačné turistické tabule, informujúce o peších turistických trasách a cyklotrasách v jej katastri (napr. populárna trasa 038 Terchovsko - Oravská cyklomagistrála).

Poštové služby pre obec sú zabezpečované priamo v obci Poštou Dolná Tižina. Poštové smerovacie číslo Pošty Dolná Tižina je 013 04.

V rámci zvýšenia informovanosti o obci, o jej prírodných danostiach a hodnotných historických stavbách (kamenný most, kostol, výzdoba kostola) je potrebné vypracovať reprezentačnú publikáciu o obci, aktívne spravovať informačný internetový portál, osadiť v obci informačné turistické tabule. Prostredníctvom internetového portálu budú občania informovaní o živote v obci, bude umožnená prezentácia podnikateľských aktivít ponúkaných služieb živnostníkov, aktívna komunikácia občanov so starostom obce, poslancami, obecným zastupiteľstvom. Osobitnú pozornosť na stránke obce je potrebné venovať cestovnému ruchu a prírodným danostiam obce a jej okoliu, čo zvýši záujem širšieho okruhu domácich i zahraničných návštevníkov a turistov navštíviť obec a región.

B/13. **Občianska vybavenosť**

Školstvo

Oblasť vzdelávania v obci je zastrešená materskou školou a základnou školou 1. až 9. ročník. V obci nie sú iné vzdelávacie inštitúcie. Materská škola nemá právnu subjektivitu. Základná škola v obci je plne organizovaná, s právnou subjektivitou.

Materská škola

Materskú školu navštevuje 51 detí, škola má 4 kvalifikované pedagogičky. Materská škola je situovaná v centrálnej časti obce. V záujme zvýšenia energetickej efektívnosti bude realizovaná komplexná výmena okenných konštrukcií na budove so zateplením a rekonštrukcia kotolne (zmena palivovej základne) . Zámerom je zrekonštruovať detské ihrisko a sprístupniť ho pre širokú verejnosť.

Základná škola

Budovu prvej školy v obci vybudovali svojpomocne v roku 1807. Na jej stavbu daroval materiál gróf Karol Serény. V roku 1821 bola zriadená učiteľsko-organistická stanica s organistom, ktorý aj vyučoval deti, hoci len v zimných mesiacoch.

V súčasnej dobe školu navštevuje 191 žiakov a to aj z obcí Stráža. V škole pracuje 18 kvalifikovaných pedagogických pracovníkov a 8 nepedagogických pracovníkov. Škola má zriadenú špeciálnu učebňu výpočtovej techniky, ktorá je vybavená šiestimi počítačmi s pripojením na internet. Súčasťou školy je školská jedáleň.

Komplex piatich pavilónov základnej školy bol daný do užívania 1. septembra 1967. Objekty školy boli 01.07.2003 prevzaté do majetku obce v rámci delimitačných protokolov. Ich technický stav je nevyhovujúci. Priestory telocvične boli niekoľkokrát zaplavené počas povodní v roku 1997 a 2000. V roku 2002 bola budova telocvične čiastočne zrekonštruovaná v rámci projektu Ministerstva školstva SR „Vráťme šport do škôl“ s finančným príspevom ďalších sponzorov. V rokoch 2010 – 2011 prebehla rekonštrukcia pavilónu učební 1-4, pavilónu učební 5-9, pavilónu odborných učební (oprava strechy, výmena okien, zateplenie budov, rekonštrukcia kúrenia), rekonštrukcia kúrenia telocvične. V roku 2014 prebehla rekonštrukcia telocvične (oprava strechy, výmena okien, zateplenie). V súčasnosti prebieha výmena okien pavilónu kuchyne a jedálne.

Pri budovách základnej školy a telocvične je potrebné dokončiť rekonštrukciu pergol, zateplenia fasády s dôrazom na dosiahnutie čo najvyššieho stupňa energetickej efektívnosti a úspor a oplatenie školského areálu s prístupovým chodníkom z dôvodu vyššej bezpečnosti detí. Do rekonštrukcie je potrebné zahrnúť aj celkovú prestavbu a úpravu okolia školy s vybudovaním športovísk pre kolektívne aj individuálne športy, s oddychovou zónou a spevnenými plochami školský dvor.

Šport

V obci aktívne pracuje športový Futbalový klub TJ TATRAN Dolná Tižina. Svoje aktivity rozvíja v kategórii žiakov, dorastencov a dospelých.

Obec má vybudovaný nový športový areál, ktorý bol dňa 10.08.2003 daný do užívania. Pozemok športového areálu je len čiastočne majetkovo-právne vysporiadaný. Je nevyhnutné doriešiť vlastnícke vzťahy a prevziať celú plochu športového areálu do majetku obce. Športový areál pozostáva z nasledovných objektov: viacúčelové športovisko pre kolektívne športy, plocha pre on-line korčuľovanie, v zime s možnosťou vytvorenia ľadovej plochy, spoločenské priestory. Je potrebné dobudovať hygienické zariadenia a spoločenské priestory spolu s celkovým doplnením vybavenia existujúcich objektov.

V centre obce, pri Obecnom úrade bolo v roku 2012 vybudované viacúčelové ihrisko určené pre tieto športy: futbal, basketbal, volejbal, tenis. Ihrisko disponuje zo všetkých strán záchytnými sieťami i samostatným osvetlením.

V areáli ZŠ Dolná Tižina bolo vybudované viacúčelové ihrisko s umelým trávnikom určené pre futbal a tenis.

Vybudované ihriska sa využívajú celoročne. Organizujú sa futbalové, hokejové turnaje, ale využívajú sa i na kultúrno-spoločenské podujatia obce.

B/14. Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

Zdravotníctvo

Hlavnými zdravotníckymi zariadeniami pre obyvateľov obce Dolná Tižina je zdravotnícke stredisko v obci Varín, vzdalenej od obce 7 km. Odborné vyšetrenia musia občania obce absolvovať v zdravotníckych zariadeniach v meste Žilina, prípadne v mestách Martin, Turčianske Teplice, Ružomberok. V obci nepôsobí všeobecný lekár a občania cestujú za lekárskou starostlivosťou do uvedených zdravotníckych zariadení. V priestoroch školy je v súčasnosti zriadené prechodné zdravotné stredisko - poradňa pre matky s deťmi.

Sociálna starostlivosť

Cieľom sociálnej starostlivosti je pomáhať občanovi prekonávať alebo zmierňovať sociálnu alebo hmotnú núdzu. V obci nie je v prevádzke žiadne zariadenie sociálnej starostlivosti. Sociálna starostlivosť pre starších a prestárlych obyvateľov v obci je zabezpečovaná opatrovateľskou službou prostredníctvom profesionálnych opatrovateľiek alebo rodinných príslušníkov. Rozvoz obedov pre dôchodcov zabezpečuje obecný úrad priamo do domácnosti. Dôchodcovia majú možnosť objednania obedov v školskej jedálni.

Perspektívnou je myšlienka vybudovania sociálneho zariadenia a denného stacionáru v jednom z pavilónov ZŠ v obci. Sociálne zariadenie bude s perspektívou poskytovania služieb osamelým osobám, starým a prestárlym občanom obce aj z okolitých obcí.

V obci je potrebné zriadiť klub dôchodcov, ktorý by umožňoval starším ľuďom zapájať sa prostredníctvom jeho aktivít do života celej komunity. Pre osamelých, prestárlych občanov a ľudí, ktorí potrebujú stálu zdravotnú starostlivosť, je potrebné v obci zriadiť dom sociálnej starostlivosti s denným stacionárom, poskytujúcim odbornú opatrovateľskú starostlivosť.

B/15. Správa obce a kultúra

Centrum obce

Centrum obce je tvorené viacerými budovami občianskej vybavenosti, voľnými plochami, nezastavaným pozemkom v súkromnom vlastníctve, prechádzajúcou komunikáciou III. triedy a spolu s budovami a pozemkami patriacim cirkvi. V súčasnej dobe centrum obce pôsobí nehomogénne, nie je žiadna spojitosť medzi jednotlivými plochami, čo vnáša do celého prostredia nesúlad.

Do komplexu budov a pozemkov sa prirodzeným spôsobom začleňujú:

- viacúčelová budova obecného úradu, kde sídli tiež obecná knižnica, prevádzka predajne COOP Jednota, súkromná predajňa textilu, pošta;
- zrekonštruovaná budova pastoračného centra, daná do užívania v roku 2007 s príslušnými pozemkami;
- dom smútku;
- starý cintorín vo vlastníctve obce;
- budova pohostinstva, prevádzkovaná podnikateľským subjektom;
- časť miestneho potoka v správe povodia Váhu;
- komunikácia tretej triedy.

Jedna z prirodzených hraníc centra obce je tvorená budovou farského úradu s príslušnými záhradami a kostolom.

Jednotlivé pozemky a budovy patria rozličným právnym subjektom. Prvoradou úlohou je dosiahnutie dohody o spolupráci medzi všetkými zainteresovanými subjektami.

Ďalším krokom po doriešení vlastníckych vzťahov bude vypracovanie komplexnej štúdie revitalizácie centra obce s vytvorením oddychovej zóny so zelenými plochami, vypracovanie technickej dokumentácie a realizačných projektov. V súčasnej dobe obec nedisponuje potrebnou finančnou čiastkou, ktorou by boli pokryté kompletne náklady na revitalizáciu centra obce. Je potrebné uskutočniť prípravne aktivity, zamerané na vysporiadanie pozemkov, dosiahnutie dohody všetkých zainteresovaných strán, vypracovanie projektovej dokumentácie a vydanie stavebného povolenia ako základné podmienky pre možnosť podania žiadosti pre štrukturálne fondy EÚ na podporu tohto diela.

Na základe týchto podniknutých krokov a dosiahnutý dohôd bude obec Dolná Tižina vhodným kandidátom na získanie finančných prostriedkov Európskeho spoločenstva pre projekt revitalizácie centra obce.

Viacúčelová budova obecného úradu

Vo viacúčelovej budove Obecného úradu Dolná Tižina okrem obecného úradu sídli prevádzka pošty, novo-zrekonštruovaná predajňa COOP Jednota, drogerie Lienka. Budova prešla čiastočnou rekonštrukciou - výmena okenných konštrukcií, zateplenie obvodového plášťa budovy, výmena strešnej krytiny, rekonštrukcia kotolne, zmena palivovej základne. V rámci racionalizácie práce bude potrebné pristúpiť k zmene dispozičného riešenia jednotlivých miestností obecného úradu spolu s celkovou rekonštrukciou vstupných priestorov, schodišťa a sociálnych zariadení.

Obecná knižnica

Obecná knižnica je zriadená v priestoroch viacúčelovej budovy obecného úradu. Knižnica má evidovaných 115 čitateľov a 4.320 knižných jednotiek.

Kostol sv. Michala archaniela

Prvý kostol sv. Michala archanjela bol postavený v roku 1792 z darov strečnianskeho grófa Karola Serényho. Bol postavený svojpomocne, v rustikálnom štýle z dreva a bol bez veže. Oltár bol veľký s obrazom sv. Michala archanjela, sv. Jozefa sprava a zľava bol obraz sv. Jána Nepomúckeho. V kostole bol malý drevený chór na dvoch stĺpoch. Kostol mal aj organ so šiestimi registrami. Zvonica s dvoma zvonmi stála vyše kostola. Evanjeliár bol písaný v slovenskej reči dávno pred uzákonením štúrovskej slovenčiny. Podľa niektorých historických prameňov, pôvodný drevený kostol vyhorel. Výstavba nového murovaného kostola bola ukončená v roku 1875 a kostol bol nanovo zasvätený sv. Michalovi archanjelovi. Je vybudovaný v neskorom klasicistickom štýle. Hlavným staviteľom bol Vincent Rahák z Moravy. Nový kostol 28.07.1904 vyhorel. Bolo potrebné nanovo postaviť strechu a nanovo zariadiť interiér. V roku 1915 kostol vymaľoval významný slovenský maliar Jozef Hanula. K väčším rekonštrukciám kostola sa pristúpilo v rokoch 1991 a 2000.

Na jeseň roku 2011 sa uskutočnila obnova celej strechy Farského kostola Sv. Michala, Archanjela z medeného plechu a fasáda kostola dostala nový náter a kompletne povrchové opravy okien, stien, veže, coklu, priečelia vstupu do kostola.

Kostol je majetkom rímsko-katolíckej cirkvi. Je spravovaný Farským úradom Dolná Tižina. V súlade so zámerom obce zvýšiť návštevnosť obce turistami je potrebné v spolupráci s rímsko-katolíckym úradom v obci intenzívnejšie a cielene informovať o historickej a umeleckej hodnote kostola a sakrálnych malieb kostola sv. Michala archanjela v Dolnej Tižine.

Kultúrno-pastoračné centrum

Majiteľom objektu pastoračného je rímsko-katolícka cirkev, od ktorej má obec budovu v dlhodobom prenájme. V budove sa na prízemí nachádza spoločenská miestnosť, hygienické zariadenia.

Dom smútku

Novovybudovaný dom smútku, daný do užívania v roku 1996, plne spĺňa požiadavky dôstojnej poslednej rozlúčky so zosnulými obyvateľmi obce. Situovaný je v širšom centre obce v blízkosti starého cintorína. Bola by potrebná čiastočná obnova objektu v súbehu prác, ktoré sú nutné s rozšírením a obnovou starého cintorína z dôvodu silného nedostatku hrobových miest.

Cintoríny

V obci sú dva cintoríny z ktorých novší cintorín je preplnený, je voľných len pár miest z čoho vyplýva akútny nedostatok hrobových miest.

Je naplánovaná obnova starého cintorína, ktorý je v blízkosti centra obce. Obec už podniká potrebné kroky na obnovenie prevádzky starého cintorína v súlade s platnými právnymi normami SR. Obnovený cintorín bude spadať do komplexu širšieho centra obce a prirodzeným spôsobom bude dotvárať navrhované vytvorenie centrálnej časti obce. Pri obnove starého cintorína je potrebné doriešenie majetkovo-právneho vysporiadania pozemkov, vybudovanie prístupovej cesty, vnútorných ciest, oplotenia, realizácia sadovníckych úprav a osvetlenia. V súčasnosti obec prevádzkuje už aj elektronický systém evidencie hrobových miest.

Dobrovoľný hasičský zbor, požiarňa zbrojnica

V obci pôsobí dobrovoľný hasičský zbor založený v roku 1924 zásluhou miestneho farára dp. Antona Frašackého. Má 75 členov, ktorí úspešne reprezentujú obec doma aj v zahraničí. Tiež sa aktívne zapájajú do spoločenského života obce.

Budova požiarnej zbrojnice bola zrekonštruovaná a v roku 2004 daná do užívania Dobrovoľnému hasičskému zboru. Dispozične budova pozostáva z: garáže, skladu, spoločenskej miestnosti a hygienického zariadenia. Je potrebné dobudovanie vnútornej infraštruktúry požiarnej zbrojnice. Technické vybavenie požiarnej zbrojnice je zastaralé, je potrebné zakúpenie novej požiarnej techniky a potrebného vybavenia.

Kultúrny dom

Pre kultúrne aktivity obce sa využíva sála kultúrneho domu. Sála ma kapacitu 150 miest. K dispozícii sú ďalej prípravovňa jedál v prípade konania rodinných svadiieb, rodinných osláv, stretnutí, kultúrno-spoločenských podujatí. Technický stav budovy je nevyhovujúci. Je potrebná prestavba a úprava budovy kultúrneho domu (výmena okenných konštrukcií, zmena vykurovacieho média) s prihliadnutím na jej viacúčelovosť a efektívnu energetickú prevádzku.

V obci sa každoročne organizujú fašiangy - chodenie s turoňom, oslavy Dňa matiek, hodová slávnosť spojená so sprievodnými kultúrnymi podujatiami, stretnutia občanov pri gulášoch, posedenie so staršími občanmi, pri príležitosti významných udalostí v obci ďalšie spoločenské akcie.

Kultúrno-spoločenskému životu obce by prospelo zvýšenie osobnej zaangažovanosti každého člena komunity obce do jej života.

Slovenský skauting, 111. zbor Úsmev Dolná Tižina

Od roku 2008 začala v našej obci činnosť Slovenského skautingu. Skupina mladých ľudí založila v roku 2009 občianske združenie s vlastnou právnou subjektivitou. Združuje cca. 100 detí a mladých, nielen z našej obce. Skauting je prepracovaný systém výchovy a seba výchovy, ktorý ponúka pomoc rodičom pri výchove ich detí. Dnešné mladé deti zas oslovuje prítiahľivými i nevšednými formami aktivít a činnosťami, ktoré vychádzajú z moderných výchovných postupov. Svoju činnosť realizujú v klubovni sv. Jána Pavla II., ktorú prešla rekonštrukciou celkového interiéru, inžinierskych sietí v roku 2014.

Skauti realizujú i mnoho verejnoprospešných projektov pre obec (napr. Smetizberák – čistenie nelegálnych skládok), taktiež sa podieľajú na organizácii kultúrnych podujatí obce (Vianočné trhy, MDD, Hody, ...)

B/16. Životné prostredie

Časť katastrálneho územia obce na základe znenia zákona č. 287/1994 Z. z. o Národnom parku Malá Fatra siaha do Krivánskej Malej Fatry. Kataster obce mimo zastavaného územia zasahuje popri území NP Malá Fatra v rámci územia Natura 2000 aj

chránené vtáčie územie Malá Fatra (SKCHVU013) a územia európskeho významu Malá Fatra (SKUEV0252) a Varínka (SKUEV0221). Uvedené územia nebudú realizáciou stratégie dotknuté. Táto lokalizácia sa môže chápať z určitej stránky ako limitná pre územný rozvoj. Strategický rozvoj však neuvažuje s realizáciou environmentálne negatívnych aktivít. Naopak je tu potenciál využitia krajiny pre rozvoj cestovného ruchu a rozširovania povedomia verejnosti o potrebe ochrany krajiny a skvalitňovania životného prostredia.

Aktivity ovplyvňujúce kvalitu životného prostredia v obci:

1. Aktivity a ich výstupy, negatívne ovplyvňujúce kvalitu životného prostredia:

- prašnosť z miestnych komunikácií
- vypúšťanie splaškov do potoka z neodkanalizovaných domov a úmyselnými znečisťovateľmi
- divoké skládky odpadov na území obce
- drobné skládky stavebnej suty a domového odpadu
- neudržiavané prídometové záhrady
- zaburiňovanie ornej pôdy, lúk a pasienkov
- nedobudovaná regulácia miestneho potoka

2. Aktivity a ich výstupy, pozitívne pôsobiace na kvalitu životného prostredia:

- časť katastra obce patriaca do územia Národného parku Malá Fatra
- udržiavané prídometové záhrady
- ukončenie výstavby kanalizačnej stoky
- poloha obce mimo hlavných dopravných koridorov
- separovanie odpadu: papier, sklo, plasty, autobatéria, pneumatiky, drobný stavebný odpad
- čiastočne zregulované brehy potoka Tižinka

Priority v oblasti životného prostredia:

1. Podpora spoločného separovaného zberu navrhnutého pre Mikroregión Terchovská dolina a tento druh činnosti rozšíriť o ďalšie komponenty.
2. Rozšírenie zabezpečovania zneškodňovania biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad, cintorínov, verejnej zelene aj pre domácnosti.
3. Zamedzenie tvorby neriadených skládok v obci, rekultivácia nelegálnych skládok.

Nízke povedomie niektorých obyvateľov obce o tvorbe a ochrane životného prostredia vedie k vytváraniu neriadených skládok, ktoré poškodzujú životné prostredie a výrazným spôsobom narúšajú okolie obydľí.

B/17. Ľudské zdroje

Významné osobnosti v obci

Hilarion Kuhajda - františkánsky kňaz

Pôsobil v obci v rokoch 1800-1850. Založil v obci dychovú hudbu. Mala asi 8 členov a hrávala pri všetkých svetských aj cirkevných slávnostiach v obci. Pri veľkom požiari v roku 1904 boli všetky hudobné nástroje zničené a od tej doby nebola tradícia hudobnej kapely v obci obnovená.

Andrej Bednár - kňaz

Narodil sa v roku 1840, zomrel 16.03.1911. V obci pôsobil v rokoch 1880 až 1911. Bol zakladateľom rôznych gazdovských spolkov v obci, Spolku sv. Vojtecha, spolku striedlivosti. Zabezpečil učiteľa pre miestnu školu, ktorý bol zároveň aj organistom v obci. Andrej Bednár pozdvíhal ľud duchovne, ale aj hmotne. Dbal na povinnú školskú dochádzku detí, dával dôraz na vzdelávanie. Tvrdobojoval proti alkoholizmu a v prospech obce veľmi dobre spolupracoval s gazdami.

Jedným z činiteľov významne ovplyvňujúcim rozvoj obce sú ľudské zdroje. V obci prevládajú ekonomicky aktívny obyvatelia s prevažným profesným zameraním na stavebníctvo, strojárstvo a technické profesie. Značná časť z ekonomicky aktívneho obyvateľstva sa uplatňuje predovšetkým v okresnom meste Žilina. Veľké percento obyvateľov pracuje mimo Žilinského regiónu, prípadne v zahraničí.

Organizácie, zduženie spolky

Organizácie aktívne pôsobiace v obci:

- Futbalový klub TJ TATRAM Dolná Tižina
- Dobrovoľný hasičský zbor Dolná Tižina
- Poľovnícka a ochrannárska spoločnosť BAČÍN
- Slovenský skauting, 111. zbor Úsmev Dolná Tižina
- Klub turistov
- Klub jednoty dôchodcov

B/18. Majetkové pomery

Objekty vo vlastníctve obce Dolná Tižina: budova obecného úradu, komplex budov základnej školy, budova materskej školy, budova kultúrneho domu a požiarnej zbrojnice, budova skautskej klubovne.

Pozemky, zastavané plochy a nádvoria vo vlastníctve obce Dolná Tižina

Orná pôda	306 m ²
Záhrady	4.021 m ²
Trvalé trávnaté porasty	2.695 m ²
Lesné pozemky	17.488 m ²
Vodné plochy	49.729 m ²
Zastavané plochy a nádvoria	184.660 m ²
Ostatné plochy	65.022 m ²
Spolu	323.921 m²

Zdroj: Obecný úrad Dolná Tižina,

Prevažnú časť majetku obce tvorí investičný majetok. V roku 2013 to bolo 1 777 784,15 €, v roku 2014 1 715 978,17 €. Obežný majetok tvoril v roku 2013 hodnotu 117 569,10 € v roku 2014 82 254,49 €. Obec má dobrú platobnú schopnosť, je finančne stabilná a v súčasnosti nie je dlhodobo úverovo zaťažená.

C/ SWOT ANALÝZA

Pre vytvorenie stratégie usmernenia budúceho rozvoja obce je dôležité prezentovať výsledky sociálno-ekonomickej analýzy obce vo forme SWOT analýzy.

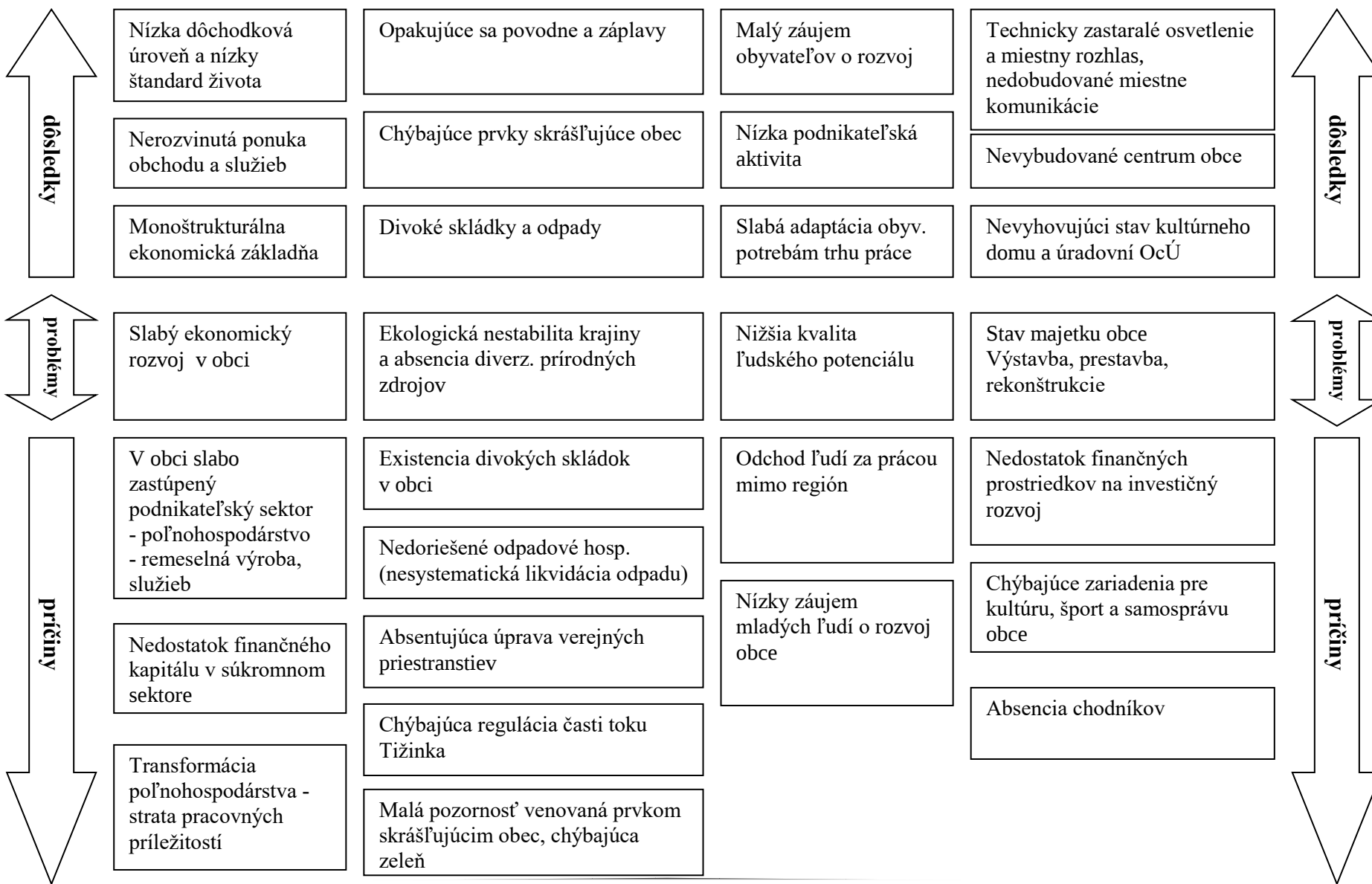
SWOT analýza slúži ako praktický nástroj na hodnotenie stavu územia a aktivít, ktoré sa v ňom uskutočňujú. **Silné a slabé stránky opisujú vnútorný stav týkajúci sa najmä minulosti a prítomnosti obce, príležitosti a ohrozenia sa týkajú vonkajších faktorov a majú skôr väzbu na budúcnosť obce. Svojím usporiadaním silné - slabé stránky, príležitosti - ohrozenia, tvoria podstatu úvah, ktoré sú potrebné pri formulovaní stratégií budúceho vývoja obce, ako zachovať alebo rozvíjať jej silné stránky, ako odstraňovať resp. eliminovať slabé stránky, ktoré z budúcich príležitostí možno využiť pre jej ďalší rozvoj a akými aktivitami možno čeliť očakávaným ohrozeniam jej ďalšieho rozvoja.**

(skratka SWOT je odvodená z anglického Strength = silné stránky, Weaknesses = slabé stránky, Opportunities = príležitosti, Threats = ohrozenia)

SILNÉ STRÁNKY:	SLABÉ STRÁNKY:
▪ obec s kvalitným životným prostredím ▪ začlenenie časti katastra obce do Národného parku Malá Fatra ▪ málo znečistené ovzdušie ▪ dobrý potenciál pre rekreačný turizmus ▪ dobrý potenciál pre vidiecky turizmus ▪ tradícia chalupníckych osád v extraviláne obce ▪ blízkosť obce k turisticky atraktívnym lokalitám - Terchová, lyžiarske stredisko Vrátna ▪ vysoké percento vysporiadania vlastníckych vzťahov miestnych komunikácií ▪ intenzívna výstavba nových bytových jednotiek v nových lokalitách IBV ▪ plynifikácia obce ▪ dostatok kvalitnej pitnej vody ▪ vybudovanie kanalizačnej siete v obci ▪ vybudovaný systém zberu komunálneho odpadu ▪ blízkosť krajského mesta Žilina ▪ blízkosť priemyselného parku nadnárodného významu zameraného na automobilovú výrobu ▪ pozitívne vekové zloženie obyvateľstva ▪ vysoké percento obyvateľov v produktívnom veku	▪ nevyužívanie prírodných daností obce pre rozvoj cestovného ruchu ▪ malá propagácia obce ▪ nízky záujem obyvateľov podieľať sa na riešení vlastníckych vzťahov pri investičných zámeroch obce ▪ malý investičný potenciál obyvateľov ▪ nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu investičných zámerov obce ▪ nízky objem finančných prostriedkov získaných z fondov EÚ ▪ nízky prílev zahraničných investícií pre rozvoj obce ▪ zlý stav miestnych komunikácií, nevybudované chodníky, chýbajúce parkoviská ▪ nevybudované centrum obce ▪ nedobudovaná regulácia potoka - ohrozenie obce záplavami a zosuvmi pôdy ▪ chýbajúce športoviská a detské ihriská v obci ▪ nevyriešené a zložité vlastnícke vzťahy s vlastníctvom pozemkov (súkromné, urbariát) ▪ úzky sortiment služieb ▪ nízka miera využívania informačných technológií pre rozvoj obce ▪ chýbajúci informačný systém obce ▪ chýbajúce informačné tabule o obci

▪ členstvo obce v združení Mikroregión Terchovská dolina	▪ chýbajúce informačné materiály o obci ▪ málo rozvinuté profesné a záujmové štruktúry občianskej spoločnosti ▪ nevybudované kompostovisko pre obec
PRÍLEŽITOSTI:	OHROZENIA:
▪ dynamický rozvoj IBV ▪ možnosť využitia vysokého prírodného a ľudského potenciálu obce pre rozvoj cestovného ruchu ▪ možnosť zvýšenia atraktívnosti obce prostredníctvom komplexnej revitalizácie centra obce ▪ možnosť vybudovanie strediska zimných športov v extraviláne obce ▪ možnosť budovania obce ako blízkeho rekreačného útvaru pre turistické centrum Terchová - Vrátna dolina ▪ možnosť úprav a prestavby starých objektov, ktoré po úpravách a prestavbách môžu plniť úlohu atraktívneho rekreačného ubytovania ▪ možnosť komplexného riešenia revitalizácie obce s možnosťou využitia finančných prostriedkov Európskeho spoločenstva ▪ zameranie podnikateľských aktivít v obci na rozvoj služieb pre CR ▪ možnosti budovania občianskej vybavenosti infraštruktúry v súlade s požiadavkami obyvateľov - vybudovanie športovísk, vybudovanie domu sociálnej starostlivosti	▪ začlenenie časti katastra obce do Národného parku Malá Fatra ▪ nedostatok finančných prostriedkov pre investičné zámery obce ▪ malá odvaha obyvateľov vstupovať do podnikateľských aktivít ▪ nedostatočná informovanosť občanov o možnosti čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov Európskeho spoločenstva ▪ neustále sa zvyšujúce ceny vstupných nákladov ▪ potreba riešenia vlastníckych práv pri investíciách spoločenského záujmu ▪ zložitosť vysporiadania vlastníckych vzťahov, najmä k pôde ▪ nevyhovujúci stav miestnych komunikácií a chodníkov ▪ zlý technický stav budov vo vlastníctve OcÚ - požiarna zbrojnica, kultúrny dom, materská škola ▪ neexistujúce stravovacie zariadenie vyššieho štandardu v obci ▪ nedostatočné možnosti športovania a aktívneho trávenia voľného času predovšetkým pre mladých ľudí

STROM PROBLÉMOV OBCE DOLNÁ TIŽINA

D/ ANALÝZA PROBLÉMOV OBCE DOLNÁ TIŽINA

Základné problémy v obci:

- nedostatočný technický stav miestnych komunikácií (kvality i kvantita pre nové IBV)
- nebezpečný a nekomfortný výjazd z obce na štátnu cestu
- zlý technický stav lesných ciest
- chýbajúce chodníky (najmä popri hlavnej ceste)
- nevybudované parkoviská
- zosuvy pôdy ohrozujúce cestné komunikácie, obytné a hospodárske budovy v obci
- nedobudovaná regulácia potoka Tižinka
- opakovaný výskyt neriadených skládok v katastri obce
- nedoriešené vlastnícke vzťahy súkromných vlastníkov, obce, urbariátu z minulého obdobia
- nevybudované centrum obce
- neúplné služby pre obyvateľstvo
- pasívny postoj časti obyvateľov obce k spoločensko-ekonomickému rozvoju obce
- nedostatočné využívanie existujúceho prírodného bohatstva obce pre rozvoj zimnej i letnej turistiky
- chýbajúce detské ihriská
- zlý technický stav obecných budov

E/ VÍZIA

Obec Dolná Tižina sa stane v priebehu obdobia 10-15 rokov modernou obcou strednej veľkosti s kompletne vybudovanou infraštruktúrou, so zameraním na využitie čo najväčšieho počtu svojich prírodných, materiálnych a ľudských zdrojov. Obec výrazne posilní svoju úlohu pri rozvoji cestovného ruchu v Terchovskej doline a pri rešpektovaní požiadaviek ochrany územia bude vhodnou lokalitou pre rodinné bývanie.

Pre načrtnutie vízie rozvoja obce Dolná Tižina sa okrem analýz a auditu celého katastra obce brali do úvahy aj koncepčné materiály ŽSK, národné rozvojové dokumenty (viac v časti „J“ tohto dokumentu) i existujúce PHSR Mikroregiónu Terchovská dolina. Tieto koncepcie sú plne v súlade so záujmom a predstavou obyvateľov obce. K naplneniu tejto vízie bude potrebné vybudovať v obci komplexnú infraštruktúru so zameraním na využitie čo najväčšieho počtu svojich prírodných, materiálnych a ľudských zdrojov.

Ak sa kompletne využije súčasný potenciál, pri správnom sklbení obytnej, hospodárskej a rekreačnej funkcie má obec Dolná Tižina najlepšie predpoklady posilniť pozíciu významnej obce regiónu Terchovská dolina.

F/ ROZVOJOVÝ POTENCIÁL

Na základe prezentácie výsledkov auditu celého územia, zdrojov obce a výsledkov SWOT analýzy boli identifikované súčasné rozvojové potenciály obce v nadväznosti na rozvoj mikroregiónu Terchovskej doliny.

F/1. Identifikácia rozvojového potenciálu

Ludské zdroje

- dostatok vhodnej pracovnej sily
- mobilita pracovnej sily v obci
- schopnosť jej adaptability na väčšiu diverzifikáciu výroby
- rast kapacít ľudských zdrojov (migrácia obyvateľstva)

Prírodný, sídelný a kultúrno-historický potenciál

- zachovalé prírodné danosti
- zachovalé osídlenie v osadách
- vhodné prepojenia na väčšie sídla a na centrá cestovného ruchu v silnom mikroregióne Terchovská dolina

Cestovný ruch a rekreácia

- prírodný a podnikateľský potenciál na vybudovanie strediska zimných športov
- v nadväznosti na vybudovanie strediska zimných športov rozvoj služieb, reštauračných a ubytovacích kapacít v kontexte MR Terchovská dolina
- možnosti podnikania v agroturistike - pestovanie rastlín, chov hospodárskych zvierat, salašníctvo

Hospodárstvo a podnikanie

- spracovanie biomasy
- zriaďovanie agrofariem v spojitosti s agroturistikou
- obnovenie tradície salašníctva
- obnovenie tradičnej remeselnej výroby
- zriaďovanie služieb pre obyvateľstvo

Väčšina faktorov identifikovaných ako rozvojový potenciál je spätých s oblasťou rozvoja občianskej vybavenosti, podnikania, cestovného ruchu. Tieto oblasti spolu s obytnou funkciou sa stávajú pre obec dominantnými na obdobie najbližších 10 rokov.

Pre rozvojové potenciály je dôležité ich komplexné napĺňanie, ktoré prinesie rozhodujúce výsledky a prosperitu obce.

GLOBALNÝ CIEĽ ROZVOJA OBCE

Komplexná revitalizácia sídla Dolná Tižina v intenciách súčasnej potreby s hlavným zameraním na rozvoj obytnej funkcie sídla pri zachovaní jeho prírodných daností s cieľom zabezpečiť všeobecnú prosperitu obce.

F/2. Strategické ciele rozvoja obce

- zabezpečiť všestranný rozvoj obce, a to dobudovaním verejnej, dopravnej, občianskej, technickej a sociálnej vybavenosti obce
- posilniť demografický vývoj podporou individuálnej i hromadnej bytovej výstavby, rozvojom školstva, kultúry a telovýchovy
- vytvoriť predpoklady a podmienky pre rozvoj diverzifikovanej hospodárskej základne
- primerane rozvíjať kultúrne dedičstvo, prírodné hodnoty a plne využiť existujúci potenciál obce, najmä pre rozvoj cestovného ruchu a rekreácie v rámci MR Terchovská dolina
- účelne skvalitniť životné prostredie a systém ekologickej stability
- podporovať rozvoj osídlenia v osadách, s cieľom vytvoriť rovnocenné životné podmienky pre všetkých obyvateľov obce
- podporovať využívanie podhorských častí, s cieľom zachovania krajinársky a ekologicky hodnotných území

G/ PRIORITY ROZVOJA OBCE, OPATRENIA, AKTIVITY

Opatrenie	Aktivity	Realizátor a partneri	Merateľný ukazovateľ (cieľová hodnota)	Predpokladaná doba realizácie	Predpokladané finančné náklady/ predpokladané zdroje finančných prostriedkov
1. PRIEMYSEL A SLUŽBY - PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE V OBCI					
1.1. Dlhodobá podpora podnikateľských aktivít v obci	* Vytváranie motivačného podnikateľského prostredia v obci: - podpora rozvoja drobných prevádzok obci - podpora rozvoja miestnej obchodnej siete * Vytváranie vhodného podnikateľského prostredia pre podnikateľov v CR. * Podpora rozvoja remeselníckych prevádzok a poskytovania služieb živnostníkmi.	obec MSP živnostníci	Počet realizovaných projektov (4)	2015-2020	30 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
2. BYTOVÁ VÝSTAVBA					
2.1.Podpora individuálnej bytovej výstavby	* Dobudovanie komplexnej infraštruktúry v lokalitách Tižinky, Za vrchom. * Konceptné rozširovanie intravilánu obce.	obec individuálni stavebníci	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	500 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
2.2 Podpora hromadnej bytovej výstavby	* Realizácie výstavby bytového domu pre mladé rodiny	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	400 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver

3. ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU					
3.1. Zriadenie komplexného turistického strediska Borová	* Vypracovanie projektového zámeru vybudovania strediska zimných športov v lokalite Borová. * Majetkové vysporiadanie pozemkov pre účely vybudovania turistického strediska v lokalite Borová. * Realizácia projektového zámeru „Výstavba strediska zimných športov Borová“.	obec živnostníci MSP združenie podnikateľov	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	5 000 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
3.2. Podpora chalupárskeho osídlenia v osadách	* Zabezpečenie komplexnej infraštruktúry pre osady. * Podpora tradičného osídlenia v osadách prostredníctvom vytváranie vhodných životných podmienok pre vlastníkov nehnuteľností.	obec vlastníci nehnuteľností	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	150 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
3.3. Rozvoj pešej a cyklo turistiky	* Vypracovanie evidencie a vybudovanie jednotného značenia cyklotrás a peších trás v intraviláne a extraviláne obce. * Budovanie a oprava značenia	obec záujmové združenia občanov	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	15 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
4. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA					
4.1. Skvalitnenie miestnych komunikácií	* Pravidelný monitoring a obnova krytu miestnych komunikácií * Budovanie nových komunikácií pre nové IBV	obec	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	200 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
4.2 Zvýšenie bezpečnosti vstupu do	* Rekonštrukcia križovatky pri vstupe do obce	Obec VÚC	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	50 000 EUR obecný rozpočet,

obce					dotácia, úver
4.2. Zvýšenie bezpečnosti pohybu chodcov po obci	* Výstavby súbežných chodníkov popri miestnych komunikáciách a pri výstavbe nových ulíc v miestach s koncentrovaným pohybom osôb.	obec	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	15 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
4.3. Udržiavanie komfortu pre cestujúcich hromadnou dopravou	* Kontrola čistoty autobusových zastávok * Rekonštrukcia autobusových zastávok	obec	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	5 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
4.4. Obnova mostov	* Prestavba a obnova mostov v nevyhovujúcom technickom stave.	obec	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	100 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
4.5. Oprava lesných ciest k osadám	* Odstránenie aktívnej svahovej deformácie v časti Bačín: inžiniersko-geologický prieskum, prieskumno-sanačné práce, sanačné práce. * Oprava a spevnenie cestného zvršku lesných ciest k osadám Frankovia, Bačín, Zichovia - 5 km	obec	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	200 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
5. LOKÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA OBCE A OBČIANSKA VYBAVENOSŤ					
5.1. Skvalitnenie centra obce	* Revitalizácia centra obce.	obec vlastníci nehnuteľností	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	250 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
5.2. Zefektívnenie využitia budovy OcÚ	* Oprava a úprava dispozičného riešenia vnútorných priestorov OcÚ.	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	150 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
5.3 Zníženie energetickej	* Dokončenie výmeny okien, zateplenie	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	200 000 EUR obecný rozpočet,

náročnosti a zvýšenie využiteľnosti budovy materskej školy	* MŠ Dolná Tižina je vykurovaná tuhým palivom, plynom sa ohrieva iba voda. V budúcnosti je potrebné realizovať rekonštrukciu kotolne v MŠ, tak aby sa vykurovalo plynom.				dotácia, úver
5.4. Skvalitnenie zázemia pre požiarnikov	* Realizácia projektu dobudovania vnútornej infraštruktúry budovy požiarnej zbrojnice. * Vybavenie požiarnej zbrojnice potrebnou technikou.	obec DHZ	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	100 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
5.5. Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využiteľnosti budovy kultúrneho domu	* Realizácia projektu zvýšenia energetickej efektívnosti - zmena vykurovacieho média, zateplenie stropnej konštrukcie.	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	800 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
5.6. Obnovenie prevádzky starého cintorína	* Majetkovo-právne vysporiadanie riešeného územia. * Vybudovanie infraštruktúry, chodníkov, oplotenia, osvetlenia, realizácia sadovníckych úprav.	obec	Počet realizovaných projektov (2)	2015-2020	250 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
6. ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA - VODOVOD, ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO OBCE, REGULÁCIA VODNÉHO TOKU					
6.1. Podpora recyklácie biologického odpadu	* Zriadenie kompostoviska pre obec.	obec MŽP SR	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	280 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
6.2. Zvýšenie napojenosti do verejnej kanalizačnej siete	* Realizácia rozšírenia kanalizácie	obec	počet realizovaných prípojok (10)	2015-2020	200 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
6.3. Zvýšenie	* Rekonštrukcie existujúceho a	obec	počet realizovaných	2015-2020	100 000 EUR

napojenosti vodovodnej siete	realizácia rozšírenia vodovodu pre nové IBV		prípojok (10)		obecný rozpočet, dotácia
6.4. Skvalitniť separovaný zber tuhého odpadu	* Plné technické zabezpečenie separovaného odpadu v obci. * Vytvorenie zberného dvora. * Postupné rozširovanie separovaného zberu o ďalšie komponenty.	obec Mikroregión Terchovská dolina	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	30 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
6.5. Zvýšenie ochrany pred povodňami	* Realizácia regulácie vodných tokov po celej obci	obec správca toku	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	180 000 EUR obecný rozpočet, dotácia, úver
7. ELEKTRIFIKÁCIA OBCE					
7.1. Rozšírenie rozvodnej elektrickej siete	* Realizácia rozšírenia elektrickej siete v obci v novo vzniknutých obytných častiach.	Obec Stredoslovenská energetika a. s.	počet realizovaných prípojok (40)	2015-2020	50 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
7.2. Skvalitnenie verejného osvetlenia v obci	* Rekonštrukcia osvetlenia * Realizácia nového osvetlenia pre nové IBV	obec	Počet nových/zrekonštruovaných svietidiel (200)	2015-2020	200 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
7.3. Skvalitnenie obecného rozhlasu v obci	* Dokončenie technickej rekonštrukcie rozhlasu	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	40 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
7.4 Zvýšenie bezpečnosti v obci	* Inštalácia kamerového systému	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	15 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
8. SOCIÁLNA OBLASŤ					
8.1. Skvalitnenie sociálnych služieb	* Vytvorenie prevádzky denného stacionára pre seniorov	obec záujmové združenie v obci VÚC	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	700 000 EUR obecný rozpočet, dotácia

9. ŠPORT A VOĽNOČASOVÉ AKTIVITY					
9.1. Skvalitnenie športového areálu	* Vysporiadanie časti pozemkov pre športový areál, prevzatie celej plochy športoviska do vlastníctva obce. * Dobudovanie športového areálu (hygienického zariadenia, vybavenie športovísk, atď.)	obec záujmové združenie v obci	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	200 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
9.2. Rozvoj športov pri multifunkčnom využití zariadení	* Vybudovanie viacúčelových športovísk v areáli ZŠ * Vybudovanie viacúčelových športovísk pri OÚ * rekonštrukcia a doplnenie vybavenia ihrísk	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	200 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
9.3. Organizovanie športových podujatí	* Podpora už existujúcich športových klubov * Organizovanie športových podujatí na miestnej a regionálnej úrovni.	obec športové kluby a záujmové združenia v obci	Počet realizovaných projektov (6)	2015-2020	100 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
10. PROPAGÁCIA OBCE A INFORMATIZÁCIA OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI					
10.1. Skvalitnenie informačného portálu obce	* Aktívne využívanie internetu ako najdynamickejšie sa rozvíjajúceho informačného kanála.	obec	Výška investície do digitálneho obsahu (10 000 EUR)	2015-2020	10 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
10.2. Vytvorenie komplexnej publikácie o obci	* Spracovanie, vydanie, distribúcia publikácie o obci - Obec Dolná Tižina - v tlačenej a elektronickej verzii.	obec	Počet vytvorených publikácií (1)	2015-2020	15 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
10.3. Skvalitnenie informačného	* Osadenie informačný tabuľ v obci s presným kartografickým	obec	Výška investície (10 000 EUR)	2015-2020	10 000 EUR obecný rozpočet,

orientačného systému v obci	popisom katastrálneho územia obce, s vyznačením cyklotrás, turistických chodníkov, zaujímavostí. * Osadenie informačných tabúl o obci pri hlavných komunikačných trasách Terchovskej doliny.				dotácia
11. OŽIVENIE ĽUDOVÝCH TRADÍCIÍ, PÔVODNÝCH ĽUDOVÝCH REMESIEL V OBCI					
11.1. Podpora ľudových tradícií	* Udržanie existujúcich ľudových tradícií. * Postupné oživenie ďalších miestnych ľudových tradícií, zvykov. * Podpora tradičnej remeselnej výroby.	obec záujmové združenia v obci živnostníci MSP	Počet realizovaných projektov (6)	2015-2020	100 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
12. PODPORA OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI					
12.1. Posilnenie života miestnej komunity	* Podpora života miestnej komunity cez podporu činnosti miestnych záujmových a profesných združení. * Podpora organizovania podujatí s cieľom zvýšiť propagáciu činnosti združení.	obec záujmové a profesné združenia v obci	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	10 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
12.2. Podpora vytvárania partnerstiev na miestnej, regionálnej,	* Podpora vytvárania partnerstiev na miestnej, regionálnej, národnej, medzinárodnej úrovni s cieľom zvýšenia dostupnosti finančnej	obec partnerské obce, mestá, organizácie, združenia	Počet realizovaných projektov (3)	2015-2020	30 000 EUR obecný rozpočet, dotácia

národnej, medzinárodnej úrovni	podpory Európskeho spoločenstva v mikroregióne.				
13. ZAMESTNANOSŤ OBYVATEĽOV					
13.1. Podpora zamestnanosti v obci	* Podpora zamestnanosti v obci s dôrazom na zapojenie znevýhodnených skupín do aktívneho života komunity cez možnosť využívania projektov štrukturálnych fondov EÚ.	obec živnostníci MSP profesné združenia	Počet realizovaných projektov (3)	2015-2020	100 000 EUR obecný rozpočet, dotácia
14. Územnoplánovacia dokumentácia					
14.1 Vypracovanie územného plánu obce	* Vypracovanie územného plánu obce	obec	Počet realizovaných projektov (1)	2015-2020	50 000 EUR obecný rozpočet

Použité skratky:

MSP - malí a strední podnikatelia; MŠ - Materská škola; MŽP SR - Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky; ŠF ES - štrukturálne fondy Európskej únie; VÚC - Vyšší územný celok; ZŠ - Základná škola

H/ SYSTÉM REALIZÁCIE PROGRAMU ROZVOJA

H/1. Plán realizácie

PRO obce je strategickým dokumentom, ktorý musí schváliť obecné zastupiteľstvo. Schválený dokument bude verejne dostupný (na obecnom úrade, v elektronickej podobe na internetovej stránke obce, resp. na požiadanie). Zároveň bude stanovený orgán zodpovedný za hodnotenie, monitoring a aktualizáciu akčného plánu raz ročne, pričom tento proces bude v každom roku prebiehať súčasne s prípravou a hodnotením rozpočtu obce. Tým bude realizovaná legislatívna požiadavka podľa § 12 Zákona o regionálnom rozvoji, a to každoročne do 31. mája zasielať príslušnému vyššiemu územnému celku správu o plnení PRO.

H/2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PRO

Pre zabezpečenie realizácie stratégie PRO má obec vybudované vo svojej štruktúre orgány, z ktorých po schválení dokumentu určí štatutárny orgán obce - starosta - komisiu zodpovednú za hodnotenie, monitoring jeho realizácie a za aktualizáciu akčného plánu. V obci Dolná Tižina sú v súčasnosti vytvorené 4 komisie -

1. finančná,
2. kultúrna, sociálna a školstva,
3. na ochranu verejného záujmu a
4. komisia výstavby, životného prostredia a verejného poriadku

pričom v prípade potreby môže obecné zastupiteľstvo zriaďovať aj ďalšie komisie. V rámci administratívneho zabezpečenia plnenia akčného plánu a ďalších strategických plánov, by bolo ideálne vytvorenie pracovného miesta projektového manažéra na obecnom úrade, ktorý by sledoval plnenie týchto plánov, zabezpečoval ich administráciu a kontakt s kompetentnými orgánmi a občanmi. Zároveň by sledoval jednotlivé výzvy k predkladaniu projektov. Takýto pracovník by mohol postupne projekty pre obec i vypracovávať.

Ďalšou alternatívou je spolupráca s externými odborníkmi, ktorí sa touto problematikou zaoberajú a na základe vzájomnej dohody budú včas informovať starostu o možnostiach podania projektov. Na základe tohto PRO tieto funkcie bude zabezpečovať komisia výstavby, životného prostredia a verejného poriadku.

Komisie zriaďuje ako stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány obecné zastupiteľstvo. Komisie sú zložené z poslancov obecného zastupiteľstva a obyvateľov obce, zvolených obecným zastupiteľstvom z radov odborníkov. Obecné zastupiteľstvo volí predsedu komisie, podpredsedu a členov komisie a vymedzuje im úlohy podľa miestnych podmienok a potrieb. Predseda komisie je vždy poslanec OcZ.

Predseda:

- riadi a organizuje prácu komisie, zvoláva jej schôdze a riadi ich priebeh, spoločne s členmi komisie pripravuje program schôdze,
- zostavuje plán činnosti komisie,
- zabezpečuje prípravu programu schôdze komisie,
- vedie písomné záznamy o schôdzach komisie,
- zabezpečuje administratívnu agendu, súvisiacu s činnosťou komisie,
- organizuje spoluprácu komisie s ostatnými komisiami obecného zastupiteľstva,
- zastupuje komisiu navonok,
- plní ďalšie úlohy, ktorými ho komisia poverí.

Samotné Komisie na úseku, pre ktorý boli zriadené, najmä:

- vypracúvajú stanoviská k materiálom, prerokúvaným obecnými orgánmi, k najdôležitejším otázkam života obce a k dôležitým, pre obec investičným zámerom,
- vypracúvajú návrhy a podnety na riešenie najdôležitejších otázok života v obci a predkladajú ich orgánom obce, ktoré sú povinné sa nimi zaoberať a o výsledku komisiu informovať,
- kontrolujú spôsob realizácie uznesení obecného zastupiteľstva, dozerajú na hospodárenie s majetkom obce, prípadne majetkom prenechaným obci na dočasné užívanie, ďalej dozerajú na podnikateľskú a investičnú činnosť v obci, kontrolujú ako sa vybavujú sťažnosti, oznámenia a podnety, prípadne pripomienky obyvateľov obce.
- Komisie sa schádzajú podľa potreby. Komisie zvoláva a vedie predseda komisie. Zásady rokovania a uznášania sa, si komisie stanoví na svojom prvom zasadnutí.
- Komisie nemajú rozhodovaciu právomoc.

I/ FINANČNÉ KRYTIE REALIZÁCIE PRO

I/1. Zdroje financií

Základným zdrojom realizácie rozvoja obce je jej vlastný rozpočet, financovaný z daní – priamych a podielových a z činnosti obce ako správcu svojho majetku. Alternatívou je získavanie financií od sponzorov.

Najvýhodnejšie je získavať formou nenávratného finančného príspevku (NFP) zo štátneho rozpočtu, štrukturálnych fondov EÚ (ŠF EÚ) a iniciatív EÚ. Pre vypracovanie projektov do rôznych opatrení v rámci podpory regionálnej politiky a zvýšenia konkurencieschopnosti regiónov je potrebné pripraviť štúdie realizovateľnosti, usporiadať vlastnícke vzťahy, zabezpečiť technickú dokumentáciu pre výstavbu, prestavbu a úpravu objektov.

K úspešnej realizácii projektov podporených zo štrukturálnych fondov EÚ je potrebné zachovanie dobrej platobnej schopnosti obce, nakoľko tieto zdroje sú založené na princípe refundácie - t. j. obec musí investičné aktivity financovať určité obdobie vždy z vlastných zdrojov, ktoré sa postupne refundujú (vracajú) z príslušného ministerstva alebo implementačnej agentúry (alebo VÚC). K týmto zdrojom je potrebné započítať i finančnú spoluúčasť obce (dofinancovanie projektu z vlastných zdrojov, ktoré nie sú obci refundované).

Na základe vyhlasovaných výziev sa zabezpečí vypracovanie projektovej žiadosti pre konkrétne opatrenie a využijú sa pripravené materiály - štúdie, vlastníctvo, výpisy z katastra, technická dokumentácia a pod. V súvislosti s investičnými zámermi je potrebné, aby si obec udržiavala dobrú platobnú schopnosť. Pri hodnotení projektov sa totiž kladie veľký dôraz na finančné zabezpečenie projektu zo strany žiadateľa, resp. schopnosť žiadateľa celý projekt prefinancovať i počas období, kedy treba vyrovnávať záväzky voči dodávateľom a zároveň preklenúť časové obdobie do refundácií faktúr platobnou jednotkou. Na tento účel bude možné čerpať i úver z peňažných ústavov, ktoré taktiež budú vyžadovať dobrú platobnú disciplínu.

Zásadnými podmienkami sú:

- vysporiadanie vlastníckych vzťahov obecného majetku,
- schopnosť obce realizovať projekty vo všetkých implementačných fázach,
- schopnosť obce kofinancovať implementáciu projektov,
- dofinancovanie projektov z vlastných zdrojov.

Je potrebné si uvedomiť, že aj keď ŠF EÚ výrazne napomáhajú rozvoju regiónu či obce, proces získania finančných prostriedkov z týchto fondov je veľmi náročný, zložitý a nie je právne nárokovateľný. V prioritách rozvoja obce preto navrhnuté aktivity zo svojej podstaty obsahujú aj činnosti ako vypracovanie technickej dokumentácie, príp. štúdie a ďalšie základné materiály ako prvé odborné kroky, ktoré môžu viesť k vypracovaniu konkrétnych projektov a zároveň budú tvoriť jednu z povinných príloh pri predkladaní projektu pre konkrétnu výzvu a opatrenie.

Legislatíva zdroje financovania rozvoja prostredníctvom programu rozvoja určuje vo viacerých rovinách:

- a) zo štátneho rozpočtu,
- b) zo štátnych účelových fondov,
- c) z rozpočtov vyšších územných celkov,
- d) z rozpočtov obcí,

- e) z prostriedkov fyzických osôb,
- f) z prostriedkov právnických osôb,
- g) z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- h) z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi, a i.

I/2. **Štruktúra financovania z EÚ v rokoch 2014 - 2020**

Názov operačného programu	Riadiaci orgán	Pridelené finančné prostriedky v EÚ R zo zdrojov EÚ
Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	2 266 776 537
Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR	3 966 645 373
Ľudské zdroje	MPSVR SR	2 204 983 517
Kvalita životného prostredia	MŽP SR	3 137 900 110
Integrovaný regionálny OP	MPRV SR	1 754 490 415
Efektívna verejná správa	MV SR	278 449 284
Program rozvoja vidieka	MPRV SR	1 545 272 844
Rybné hospodárstvo	MPRV SR	15 785 000
Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika	MPRV SR	84 731 095
Interreg V-A Poľsko – Slovenská republika	MPRV SR	154 988 723
Spolu		15 410 022 898

J/ VÝCHODISKÁ PRO

Pre spracovanie základného programovacieho dokumentu na úrovni obce sa vychádzalo predovšetkým z týchto rozhodujúcich dokumentov na lokálnej resp. regionálnej a národnej úrovni:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja, schválený zastupiteľstvom Žilinského samosprávneho kraja (aktualizácia na obdobie 2014-2020 v príprave s výhľadom schválenia v 4. Q 2015)
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30 (aktualizácia z r. 2014)
- Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020
- Operačné programy na roky 2014 – 2020
- Efektívna verejná správa
- Integrovaná infraštruktúra
- Integrovaný regionálny operačný program
- Kvalita životného prostredia
- Ľudské zdroje
- Program rozvoja vidieka
- Rybné hospodárstvo
- Operačný program Výskum a inovácie (MŠVVŠ SR a MH SR)
- Program Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika
- Program Interreg V-A Poľsko-Slovensko
- Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 - 2020.
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – záväzná časť v znení KURS 2011
- Strategické usmernenia Spoločenstva
- Stratégia EURÓPA 2020
- Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2011– 2015
- návrh Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020
- Stratégiu rodovej rovnosti a akčný plán rodovej rovnosti na roky 2014 – 2019
- Akčný plán energetickej efektívnosti na roky 2014 – 2016 s výhľadom do roku 2020
- Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012-2016
- Národný program reforiem Slovenskej republiky 2015
- Program stability Slovenska na roky 2015-2018
- Marketingová stratégia Slovenskej agentúry pre cestovný ruch na roky 2014 – 2020
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020
- Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020
- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020
- Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR
- Kronika obce Dolná Tižina
- 200 rokov farnosti Dolná Tižina
- Výsledky dotazníkového prieskumu, individuálne rozhovory s občanmi obce

K/ ZÁVER

Regionálny rozvoj v súčasnosti už nie je iba pojmom a Európska únia vytrvalo presadzuje aktívny prístup jeho strategickému plánovaniu a riadeniu na všetkých úrovniach verejného i súkromného života. Regióny jednotlivých krajín Európskej únie, navzájom súťažia o prítiahnutie kapitálu, ekonomických aktivít, pracovných príležitostí, infraštruktúry a pod. Je to proces, ktorý je jedným z hlavných impulzov riadiaci rozvoj regiónu a v rámci nich miest a obcí. Nie všetky mestá a obce však v tejto konkurencii majú rovnakú štartovaciu základňu. Je dôležité presadzovať harmonický a vyvážený regionálny rozvoj a nie individuality, ktoré v konečnom dôsledku môžu znamenať ešte väčšie prehĺbenie ekonomických i sociálnych rozdielov území. V niektorých prípadoch je potrebná spolupráca na zvýšení konkurencieschopnosti miest a obcí, najmä v prípadoch keď mestá a obce sú neadekvátne včleňované do konkurenčného procesu. V iných prípadoch však je potrebné obmedziť negatívne efekty zhoršujúcej konkurencie. V oboch takýchto prípadoch hľadá regionálny rozvoj rovnováhu medzi konkurenciou a spoluprácou, s cieľom dosiahnutia optimálnej rovne konkurencieschopnosti pre celé územie.